

УСЛОВИ ЗА БЕЗБЕДНО СТАНОВАЊЕ И ДРУГИ РЕСУРСИ ДОСТУПНИ РОМКИЊАМА СА ИСКУСТВОМ РОДНО ЗАСНОВАНОГ НАСИЉА

Израда извештаја: **др Невена Петрушић**

Израда упитника: **Ана Сађиповић**

Обрада података: **Александра Стевановић**

Пројекат финансира
Европска унија

**#ЕУ
ЗА ТЕБЕ**

УСЛОВИ ЗА БЕЗБЕДНО СТАНОВАЊЕ И ДРУГИ РЕСУРСИ ДОСТУПНИ РОМКИЊАМА СА ИСКУСТВОМ РОДНО ЗАСНОВАНОГ НАСИЉА

Израда извештаја: **др Невена Петрушић**

Израда упитника: **Ана Саћиповић**

Обрада података: **Александра Стевановић**

Јуни 2022.

Истраживање је спроведено у оквиру програма „Подршка ЕУ социјалном становању и активној инклузији“ (EU SHAI), који финансира Европска унија, а спроводи Канцеларија Уједињених нација за пројектне услуге (УНОПС). Извештај о истраживању је припремљен у оквиру дела програма који УНОПС спроводи у сарадњи са Популационим фондом Уједињених нација у Србији (УНФПА), чији је циљ подршка инклузији старије популације и припадника ромске националне мањине.

Напомена:

Ставови изречени у извештају припадају искључиво ауторима и не представљају нужно званичан став Европске уније, УНОПС-а, ни УНФПА.

Садржај

О програму	5
Листа скраћеница коришћених у тексту	6
Дефиниција родно заснованог насиља	7
Друштвени и правни контекст истраживања	9
Насиље у породици: распрострањеност, искуства и потребе Ромкиња	9
Међународни стандарди	15
Правни оквир пружања подршке женама жртвама родно заснованог насиља у Републици Србији	18
Опис и методологија истраживања	29
Предмет и циљ истраживања	29
Методологија	29
Налази и дискусија налаза	31
Родно сензитивни подаци о становништву и корисницима/цама социјалне заштите	33
Подаци управа јединица локалне самоуправе о програмима социјалног становања и стамбеној подршци женама са искуством родно заснованог насиља	36
Подаци центара за социјални рад о програмима подршке женама са искуством родно заснованог насиља	44
Утицај ковида-19 на пружање услуга подршке	52
Закључци и препоруке	57
Прилози	69
Прилог 1 - Упитник за градове/општине	70
Прилог 2 - Упитник за центре за социјални рад	76

О програму

Овај извештај о истраживању услова за безбедно становање и других ресурса који су доступни Ромкињама са искуством родно заснованог насиља и њиховој деци настао је у оквиру Програма „Подршка Европске уније социјалном становању и активној инклузији“ (EU SHA1), који је осмишљен како би се побољшала примена политика социјалне инклузије у Србији и обезбедила одржива стамбена решења, праћена мерама активне инклузије за најосетљивију популацију. Програм финансира Европска унија са 27 милиона евра, а спроводи га Канцеларија Уједињених нација за пројектне услуге (УНОПС). Партнери и корисници Програма су Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре, Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања и Министарство за европске интеграције Републике Србије.

Општи циљ овог Програма јесте да допринесе повећаном социјалном укључивању жена и мушкараца, девојчица и дечака који живе у сиромаштву и искључени из друштва, и омогући им достојанствен живот и активно учешће у друштву. Сврха програма је да се на одржив и одговоран начин унапреде животни услови за најосетљивије жене и мушкараце, девојчице и дечаке који живе у неодговарајућим/несигурним условима у циљу остваривања боље инклузије широм Србије.

У сарадњи са УНФПА спроводи се део Програма чији је циљ подршка инклузији осетљивих група (старија популација и припадници ромске националне мањине) и њихово оснаживање кроз побољшање доступности и приступа здравственим, образовним и услугама социјалне заштите отклањајући практичне и институционалне препреке током и након здравствене кризе изазване ковидом-19. Једна од активности спроведених у оквиру овог дела Програма укључила је истраживање о доступности услуга социјалног становања и других видова подршке за Ромкиње са искуством родно заснованог насиља.

Ставови изречени у извештају припадају искључиво ауторима и њиховим сарадницима, и не представљају нужно званичан став Европске уније, УНОПС-а, ни УНФПА.

Листа скраћеница коришћених у тексту

CEDAW- Конвенција УН о елиминацији свих облика дискриминације жена

ЦСР - Центар за социјални рад

ЈЛС - Јединица локалне самоуправе

НВО - Невладина организација

ОЦД - Организација цивилног друштва

РЗН - Родно засновано насиље

РЗСЗ - Републички завод за социјалну заштиту

УН - Уједињене нације

ЕУ - Европска унија

УНОПС - Канцеларија Уједињених нација за пројектне услуге

УНФПА - Популациони фонд Уједињених нација

ЗСЗ - Закон о социјалној заштити

ЗСОЗ - Закон о становању и одржавању зграда

Дефиниција родно заснованог насиља

Према Конвенцији УН о елиминисању свих облика дискриминације жена – CEDAW

(...) „сваки чин насиља заснован на родној/полној основи који има за исход, или може имати за исход, физичке, сексуалне или психолошке последице или патњу жене, укључујући и претње таквим делима, присилу или одузимање слободе, без обзира да ли се дешава у приватном или јавном животу.“ (CEDAW, 1992)

Према Конвенцији Савета Европе о спречавању и борби против насиља над женама и насиља у породици - Истанбулској конвенцији, члан 3;

(...) „кршење људских права и облик дискриминације над женама, представља сва дела родно заснованог насиља која доводе или могу да доведу до: физичке, сексуалне, психичке, односно финансијске повреде или патње за жене, обухватајући и претње таквим делима, принуду или произвољно лишавање слободе, било у јавности или приватном животу.“ „Родно засновано насиље над женама“ означава насиље које је усмерено против жене зато што је жена, односно оно које несразмерно погађа жене. (Савет Европе: Конвенција Истанбул, 11. мај 2011)

Друштвени и правни контекст истраживања

Насиље у породици: распрострањеност, искуства и потребе Ромкиња

Родно засновано насиље према женама, укључујући и породично насиље, представља универзалну појаву која прожима сва друштва, све културе и све регионе света. Оно погађа жене и девојчице независно од њихове боје коже, расе, узраста, образовања, етничког и социјалног порекла. Насиље је дубоко укорењено у патријархални поредак и сексистичку организацију друштва, манифестација је историјски неједнаких односа моћи између жена и мушкараца, који су довели до доминације и дискриминације жена од стране мушкараца, као и до спречавања напредовања жена.

Истраживања показују да на глобалном нивоу 30-35% жена и девојчица старијих од 15 година трпи родно засновано насиље, укључујући интимно партнерско насиље или насиље у породици.¹ Иако су у Србији последњих година интензивирани напори у борби против родно заснованог насиља према женама и насиља у породици, ове појаве су широко распрострањене. Анкета о насиљу према женама у Србији спроведена 2018. године показала је велику учесталост насиља према женама у породичном/ партнерском контексту: 45% анкетираних жена искусило је насиље од партнера након своје 15. године, 44% њих је доживело психичко, 17% физичко и 5% сексуално партнерско насиље.²

¹ Gurara, M. (2021). *Pathway to Homelessness: Analysing the relationship between domestic violence and housing rights*. Eviict project. Available from [Pathway to Homelessness: Analysing the Relationship between Domestic Violence and Housing Rights - EVICT project \(eviction.eu\)](https://www.eviict.org/files/f/documents/7/5/419756_1.pdf).

² Анкета о насиљу према женама, Добробит и безбедност жена, Србија, основни извештај. Београд: ОЕБС, 2019, стр. 21-33. Доступно на: https://www.osce.org/files/f/documents/7/5/419756_1.pdf

Жене чији су партнери зависни од алкохола су много чешће и више изложене насиљу, што је повезано са негативним последицама на њихово ментално здравље.³ Жене са искуством насиља у породици по правилу су изложене континуираном насиљу у дугом временском периоду и траже подршку тек кад задобију теже физичке повреде. Најтежи облик насиља према

женама је фемицид, којем по правилу претходи дугогодишње партнерско насиље.⁴ У периоду 2010-2020. године од стране партнера или члана породице убијено је најмање 333 жене, а у готово сваком трећем случају претходно насиље било је пријављено некој од надлежних институција.⁵ У просеку су сваке године 33 жене биле убијене од партнера или другог члана породице.⁶

Иако су насиљу у породици изложене све жене, Ромкиње су додатно изложене ризику од насиља због дубоких родних неједнакости у ромској заједници и бројних неповољних социо-економских фактора, пре свега неадекватних услова становања и сиромаштва. У документу Србија и Агенда 2030 Мапирање националног стратешког оквира у односу на циљеве одрживог развоја,⁷ као и у Добровољном националном извештају Републике Србије о спровођењу Агенде 2030 за одрживи развој⁸ наводи се да су Роми и Ромкиње једна од група у Србији која се конзистентно идентификује као осетљива, јер се суочава са ограниченим приступом приликама у практично сваком аспекту хуманог развоја, као што су основна права, здравље, образовање, становање, запосленост и животни стандард. Маргинализовани положај у друштву и неповољне животне околности у којима Роми и Ромкиње живе представљају значајне факторе преваленце и инциденце родно заснованог насиља према Ромкињама, али и одговора институција на ово насиље.

Број евидентираних случајева насиља партнерског/родно заснованог насиља према Ромкињама, према подацима које је Влада Србије изнела у документу „Одговори на додатна питања Комитета за елиминисање дискриминације жена у вези са четвртим периодичним извештајем о примени конвенције о елиминисању свих облика дискриминације жена”,⁹ у току 2017. у Војводини било је 77, у Централној Србији 84, а на подручју Србије са Косовом 166 случаја. Истраживање из 2019. године¹⁰ показало је да је више од

две трећине Ромкиња било изложено психолошком насиљу најмање једном у току живота, а исти проценат има искуство физичког насиља. Свака четврта Ромкиња је најмање једном током живота била принуђена на сексуални однос, а чак 40% Ромкиња изложено је економском насиљу од стране партнера. Ови подаци упућују на закључак да је веома велика „тамна бројка“ насиља према Ромкињама и да га велики број Ромкиња не пријављује надлежним органима.

Искуство показује да је за многе жене са искуством родно заснованог насиља у породици потреба за становањем често најургентнија, али је управо задовољење ове потребе праћено највећим препрекама и изазовима.¹¹ Да би побегле од починиоца, жене и њихова деца често немају другу опцију осим да побегну из својих домова, што резултира са око 50-60% жена у ситуацији бескућништва широм света због насиља у породици,¹² што их додатно чини осетљивим и подложним другим облицима насиља, укључујући и сексуално у јавном простору.

3 Достанић, Н., Ђикановић, Б., Јовановић, М. et al. (2021) The Association Between Family Violence, Depression and Anxiety Among Women Whose Partners Have Been Treated for Alcohol Dependence. *Journal of Family Violence*.
Доступно на: <https://doi.org/10.1007/s10896-020-00238-1>

4 Константиновић Вилић, С. Петрушић, Н. Бекер, К. (2018) Друштвени и институционални одговор на фемицид у Србији, Панчево: Femplatz. стр. 159.

5 Извештаји Мреже Жене против насиља, Фемицид – убиства жена у Србији, доступни су на: <https://www.zeneprotivnasilja.net/femicid-u-srbiji>

6 Лацмановић, В. Фемицид у Србији: потрага за подацима, одговором институција и медијска слика, *Annales - Series Historia et Sociologia*, vol. br. 1, 2019, str. 39-54.

7 Доступно на: <https://rjsp.gov.rs/wp-content/uploads/Srbija-i-Agenda-2030-novembar-2017-lat.pdf>

8 Доступно на: <http://www.skgo.org/storage/app/media/uploaded-files/Dobrovoljni%20nacionalni%20izvestaj%20Republike%20Srbije%20o%20sprovodjenju%20Agende%202030%20za%20odrzivi%20razvoj.pdf>

9 Доступно на: <https://www.minjimpdd.gov.rs/medjunarodni-ugovori-konvencija-CEDAW.php>

10 Маринковић, Ј. Ђуричковић, Н. Бичић, А. (2019) Родно засновано насиље над Ромкињама и доступност услуга подршке, Београд: Ромски центар за жене и децу „Даје”.

11 Kahan et al. (2020). Supporting Female Survivors of Gender-Based Violence Experiencing Homelessness: Outcomes of a HealthPromotion Psychoeducation Group Intervention. *Frontiers in Psychiatry*, Community Case Study article. Dostupno na: <https://doi.org/10.3389/fpsy.2020.601540>

12 Gurara, M. (2021). *Pathway to Homelessness: Analysing the relationship between domestic violence and housing rights*. Evict project. Available from [Pathway to Homelessness: Analysing the Relationship between Domestic Violence and Housing Rights - EVICT project \(eviction.eu\)](https://www.evictproject.eu/Pathway-to-Homelessness-Analysing-the-Relationship-between-Domestic-Violence-and-Housing-Rights-EVICT-project)

Као што је специјални извештај УН о адекватном становању приметио, Ромкиње се налазе међу оним женама које најлакше заврше у ситуацији бескућништва.¹³ Поред тога, већа је вероватноћа да ће жене које немају никакву другу могућност смештаја остати са починиоцем насиља, те бити изложене новом насиљу. На то утиче и чињеница да је у ромској заједници уобичајено да брачни парови живе у мужевљевој кући заједно са осталом његовом породицом, што значи да жена мора да се покорава свекрви и мужу.¹⁴ Многе Ромкиње са искуством партнерског насиља живе у ширим, вишегенерацијским породичним заједницама, са родитељима и другим сродницима партнера.

Оне су у додатном ризику од новог насиља, посебно ако је против партнера, починиоца насиља, поднета кривична пријава и/или је издат судски налог за исељење и забрана приближавања, јер чланови његове породице у жени препознају „кривца“, што је излаже новим безбедносним ризицима. У таквим околностима приступ услугама становања, које одговарају непосредним личним потребама и које су прилагођене осетљивости жене, предуслов је за излазак из цикличног круга насиља.

У Србији нема обједињених података о томе колико жена са искуством родно заснованог насиља има потребу за подршком у становању како би започеле самостални живот без насиља.¹⁵ Нема ни података колико је међу овим женама Ромкиња, иако су оне у Стратегији за спречавање и борбу против родно заснованог насиља према женама и насиља у

породици за период 2021–2025. године¹⁶ препознате као посебно осетљива група жена жртава¹⁷ родно заснованог насиља. У годишњим извештајима Републичког завода за социјалну заштиту (РЗСЗ) о раду центара за социјални рад о пруженим услугама подаци су недовољни и односе се само на насиље у породици.

Већина услуга социјалне заштите финансира се из локалних буџета. Међу локалним самоуправама постоје велике разлике у врсти и доступности социјалних услуга. Према подацима о локалним услугама социјалне заштите,¹⁸ ове услуге уопште не обезбеђује девет општина, чак петина општина обезбеђује само једну услугу, углавном помоћ у кући, док преовлађују општине са две до три успостављене услуге.

¹³ Videti, Women and adequate housing, Report by the Special Rapporteur on adequate housing as a component of the right to an adequate standard of living, and on the right to non-discrimination, Miloon Kothari E/CN.4/2006/118, 27 februar 2006. par. 48-49 i 65. Доступно на: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/G06/111/66/PDF/G0611166.pdf?OpenElement>.

¹⁴ Анкета о насиљу према женама, оп. цит., стр. 36.

¹⁵ Kahan et al. (2020). Supporting Female Survivors of Gender-Based Violence Experiencing Homelessness: Outcomes of a Health Promotion Psychoeducation Group Intervention. *Frontiers in Psychiatry*, Community Case Study article. Dostupno na: <https://doi.org/10.3389/fpsy.2020.601540>.

¹⁶ Доступно на: <http://www.pravno-informacioni-sistem.rs/SlGlasnikPortal/eli/rep/sgrs/vlada/strategija/2021/47/1>

¹⁷ Термин „жртва“ се користи уколико се текст односи на стратегију/закон/акт/објављену студију или неки други документ у којем се користи овај термин, иако је препоручени термин „са искуством насиља“.

¹⁸ Матковић, Г. Страњаковић, М. Мапирање услуга социјалне заштите и материјалне подршке у надлежности јединица локалних самоуправа у Републици Србији, стр. 34. Доступно на: https://socijalnoukljucivanje.gov.rs/wp-content/uploads/2020/09/Mapiranje_usluga_socijalne_zastite_i_materijalne_podrske_u_nadleznosti_JLS_u_RS.pdf.

Нема обједињених података о броју корисница услуга социјалне заштите из категорије „жене жртве насиља“,¹⁹ што указује да се не узимају у обзир специфичне потребе жена са искуством насиља, којих је мало у укупном броју корисника социјалних услуга.²⁰ Подаци о пруженим услугама не разврставају се према корисницама које припадају осетљивим категоријама, тако да нема података о броју и врсти услуга које су пружене Ромкињама.

Смештај у прихватиштва/склоништа, односно у сигурне куће, представља услугу којом се обезбеђује потреба особа са искуством насиља за краткорочним безбедним смештајем. Према подацима изнетим у Стратегији за спречавање и борбу против родно заснованог насиља према женама и насиља у породици за период 2021–2025. године,²¹ један од проблема је недовољан број сигурних кућа, јер чак дванаест округа не пружа ову услугу, а бележе се и случајеви одбијања пријема Ромкиња. Просечна дужина боравка жена у сигурној кући/прихватишћу је око три месеца, што је за многе жене превише кратак период. Многе жене, укључујући и Ромкиње, нису у могућности да самостално пронађу решење за дугорочно и приуштиво задовољење стамбене потребе, због чега многе одлучују да се врате насилном партнеру, чиме се циклус насиља изнова понавља.

19 Доступно на: https://www.womenngo.org.rs/images/GREVIO/GREVIO_lzvestaj_SRP.pdf op.cit.

20 Пешић, Д. Заштита и подршка за жене жртве са искуством насиља, Београд, Аутономни женски центар, 2016. Доступно на: https://www.womenngo.org.rs/images/publikacije-dp/2016/Zastita_i_podrska_za_zene_sa_iskustvom_nasilja-analiza_lokalnih_politika_u_Republici_Srbiji.pdf

21 Доступно на: <https://www.minrzs.gov.rs/srb-lat/dokumenti/ostalo/sektor-za-socijalnu-zastitu/strategija-za-sprecavanje-i-borbu-protiv-rodno-zasnovanog-nasilja-prema-zenama-i-nasilja-u-porodici-za-period-2021-2025-godine>

Међународни стандарди

У међународним документима насиље према женама данас се сагледава као озбиљно кршење људских права жена и девојчица и један од кључних друштвених механизма којима се жене приморавају да буду у подређеном положају у односу на мушкарце, а аргументи којима се тражи његово спречавање темеље се на постулатима заштите људских права, родне равноправности и недискриминације. Обавеза државе да особама са искуством насиља у породици обезбеди социјалне и друге услуге које задовољавају њихове потребе, укључујући и подршку у стамбеном збрињавању, произлази из низа међународних докумената.

У домену пружања подршке жртвама насиља релевантни су сви општи и посебни међународни уговори о људским правима. За њихову примену од значаја су бројни општи коментари тела која надзиру спровођење међународних уговора, као што је, на пример, Општи коментар број 4: Право на одговарајуће становање, Комитета за економска, социјална и културна права, у којем се наглашава да „појединци, као и породице, имају право на адекватне услове становања без обзира на године, материјално стање, припадност групи или другој организацији или статус и друге факторе“.²²

Посебан значај с аспекта превенције и заштите од родно заснованог насиља има Конвенција УН о елиминацији свих облика дискриминације жена (CEDAW) из 1979. године²³ са Опционим протоколом²⁴ која обавезује државе чланице да спрече сваки вид непосредне и посредне дискриминације жена, обезбеде потпуни развој и напредак и на тај начин гарантују женама да равноправно са мушкарцима остварују и уживају људска права и основне слободе (чл. 3).

22 Параграф 6 (*in fine*) Општег коментара бр. 4: Право на одговарајуће становање

23 Закон о ратификацији Конвенције о елиминацији свих облика дискриминације жена („Сл. лист СФРЈ– Међународни уговори“, бр. 11/1981); Закон о потврђивању Опционог протокола уз Конвенцију о елиминацији свих облика дискриминације жена („Сл. лист СРЈ – Међународни уговори“, бр. 13/2002).

24 Усвојен 1999, ступио на снагу 2000. године, према коме постоји обавеза подношења иницијалних извештаја.

Општа препорука бр. 35. CEDAW Комитета о родно заснованом насиљу према женама,²⁵ утврђује обавезе држава чланица да женама са искуством насиља родно заснованог насиља, поред правне, здравствене, психолошке и економске подршке у складу са њиховим потребама, обезбеде адекватан смештај, што укључује смештај у склоништа, али и пружање подршке у обезбеђивању трајног смештаја (пар. 40/ц).

Пекиншком декларацијом и Платформом за акцију из 1995. године²⁶ државе су позване да обезбеде на одговарајући начин финансиран смештај и подршку женама и девојчицама које су биле изложене насиљу, медицинске, психолошке и друге услуге саветовања и бесплатну или јефтину правну помоћ, ако је потребно, као и одговарајућу подршку, како би им се омогућило да пронађу средства за издржавање.

У Конвенцији о спречавању и борби против насиља над женама и насиља у породици (у даљем тексту Истанбулска конвенција) из 2011. године,²⁷ коју је Србија ратификовала, утврђена је обавеза држава уговорница да предузму „неопходне законодавне односно друге мере како би обезбедиле да жртве имају приступ услугама које омогућавају њихов опоравак од насиља. Ове мере треба да обухватају, када је то неопходно, услуге као што су правно и психолошко саветовалиште, финансијска подршка, становање, образовање, обука и подршка приликом запошљавања“ (чл. 20. ст. 2).

Истанбулска конвенција указује на неопходност специјализованих услуга подршке жртвама, што подразумева обавезу држава да предузму неопходне законске и друге мере да, водећи рачуна о одговарајућој географској распрострањености, омогуће, односно обезбеде, „непосредне краткорочне и дугорочне специјализоване услуге подршке за сваку жртву која је била изложена било ком облику насиља обухваћеног Конвенцијом“ (чл. 22, ст. 1.). Међу специјализованим услугама су и сигурне куће, које су државе дужне да обезбеде у довољном броју и које пружају безбедан смештај женама жртвама и њиховој деци, а засноване су на проактивном приступу (чл. 23).

На глобалном нивоу општеприхваћен је став да остваривање родне равноправности и оснаживање жена и девојчица представљају кључ економског и друштвеног напретка и један од основних предуслова за инклузиван, демократски и одрживи развој. Зато је у УН Агенди одрживог развоја 2030²⁸ остваривање родне равноправности и оснаживање жена и девојчица предвиђено као 5. циљ, од укупно 17 циљева одрживог развоја утврђених овом Агендом. Очекивани резултати остваривања 5. циља јесу укидање свих облика дискриминације и насиља над женама, укључујући

насиље од стране интимних партнера, сексуално насиље и штетне праксе, као што су дечији, рани и присилни бракови и сл, стварање услова да жене имају бољи приступ плаћеном запослењу, сексуалном и репродуктивном здрављу и репродуктивним правима, као и стварну моћ одлучивања у јавној и приватној сфери, чиме ће се додатно осигурати да друштвени развој буде правичан и одржив. Равноправно учешће мушкараца и жена у доношењу одлука у свим областима и на свим нивоима одлучивања представља предуслов за успешно спровођење политике родне равноправности.

25 Комитет за елиминисање дискриминације жена, Општа препорука бр. 35 о родно-заснованом насиљу над женама, ажурирање Опште препоруке бр. 19, доступно на: https://www.womenngo.org.rs/images/CEDAW/Opsta_preporuka_35_scedaw_srb.pdf

26 Доступно на: http://www.e-jednakost.org.rs/kurs/kurs/download/pekinska_deklaracija.pdf

27 Закон о потврђивању Конвенције о спречавању и борби против насиља над женама и насиља у породици, „Службени гласник РС - Међународни уговори“, бр. 12/2013

28 2030 Agenda for Sustainable Development. Доступно на: <http://www.un.org/sustainabledevelopment/>

Правни оквир пружања подршке женама жртвама родно заснованог насиља у Републици Србији

Правни оквир пружања подршке женама жртвама родно заснованог насиља у Републици Србији чине Устав Републике Србије, антидискриминациони закони и секторски закони којима се уређује деловања надлежних институција.

Устав Републике Србије²⁹ забрањује сваки облик дискриминација по било ком основу и успоставља правни основ за предузимање посебних мера за постизање пуне равноправности лица или групе лица која су суштински у неједнаком положају са осталим грађанима.³⁰ У складу са Уставом прокламованим принципом социјалне правде (чл. 1), као и принципима хуманизма и поштовања људске личности на којима почива систем социјалне заштите, Устав гарантује

право на социјалну заштиту. Субјекти овог права су грађани и породице, под условом да им је подршка друштва неопходна како би савладали социјалне и животне тешкоће у којима се налазе, и задовољили барем минимум својих основних животних потреба.³¹ Значајна је уставна норма којом је прописано да су општеприхваћена правила међународног права и потврђени међународни уговори саставни део правног поретка Републике Србије и да се непосредно примењују.³²

Закон о забрани дискриминације³³ забрањује непосредну и посредну дискриминацију по било ком основу у свим областима друштвеног живота, укључујући и пружање свих јавних услуга и коришћење јавних објеката и површина.³⁴ Законом су забрањене вишеструка и интерсекцијска дискриминација, а регулисани су и механизми заштите од дискриминације.

Закон о родној равноправности³⁵ уређује опште и специјализоване услуге намењене женама жртвама родно заснованог насиља. Законом је прописано да жртва насиља има право на психосоцијалну подршку у складу са законом и бесплатну социјалну и здравствену заштиту, као и право на бесплатну правну помоћ, у складу са законом којим се регулише бесплатна правна помоћ, при чему опште услуге морају бити приступачне свима и прилагођене индивидуалним потребама жртава насиља, укључујући и жртве из осетљивих друштвених група. Законом је такође прописана дужност органа јавне власти да предузимањем законодавних и других мера обезбеде да све жртве насиља имају лако доступан приступ општим услугама подршке, које се пружају у адекватно опремљеном простору, од стране запослених који су обучени за пружање помоћи и подршке жртвама насиља.³⁶ Као једну од специјализованих услуга, Закон о родној равноправности оквирно уређује смештај жена жртава насиља и њихове деце у сигурне куће или прихватилишта, који су бесплатни за све жене и њихову децу, без обзира на њихово место пребивалишта или боравишта, и доступни 24 часа, седам дана у недељи.³⁷ Ова и друге специјализоване услуге морају бити приступачне свима и прилагођене индивидуалним потребама жртава насиља, укључујући и жртве из осетљивих друштвених група, што је законом изричито прописано.³⁸

29 „Службени гласник РС“ бр. 98/2006.

30 Члан 21. Устава Републике Србије.

31 Члан 69. Устава Републике Србије.

32 Члан 16. Устава Републике Србије.

33 „Службени гласник РС“, бр. 22/2009 и 52/2021.

34 Члан 17. Закона о забрани дискриминације

35 „Службени гласник РС“, бр. 52/2021.

36 Члан 54. Закона о родној равноправности.

37 Члан 55. ст. 1. тач. 3. Закона о родној равноправности.

38 Члан 55. ст. 2. Закона о родној равноправности.

Закон о социјалној заштити³⁹ прописује обавезу социјалних служби да обезбеде подршку женама и деци којима прети ризик да доживе насиље у породици или другу врсту насиља, злостављање, занемаривање и експлоатацију, јер по Закону о социјалној заштити (ЗСЗ) они имају статус посебно осетљиве групе. ЗСЗ утврђује бројне мере подршке у које спадају саветовање, сигуран смештај, покретање судских поступака, пружање финансијске подршке, као и правно и психолошко саветовање.

У погледу финансијске подршке, ЗСЗ предвиђа новчану социјалну помоћ и једнократну помоћ. Услуге смештаја у сигурне куће/прихватилишта пружају се најдуже у трајању од шест месеци деци, младима и одраслим жртвама насиља у породици, злостављања и занемаривања. Закон предвиђа и пружање саветодавно-терапијских и социо-едукативних услуга, које финансира локална самоуправа, а о коришћењу услуга одлучује центар за социјални рад.⁴⁰

Правилник о ближим условима и стандардима за пружање услуга социјалне заштите⁴¹ регулише минималне стандарде у пружању свих услуга социјалне заштите. Правилником је, поред осталог прописано, да је сврха смештаја у прихватилиште задовољавање основних потреба појединца или породице којима је потребно неодложно осигурати безбедност у кризним ситуацијама. Сврха ове услуге јесте успостављање осећања сигурности као основе за даљи напредак и оснаживање корисника, ради подизања способности за безбедан живот и укључивање у заједницу.⁴² Услуга је комплексна и обухвата процену потреба за другим услугама и започињање процеса подршке кориснику/ци за успостављање стабилног породичног или независног живота, превазилажење кризне ситуације и проналажење одрживих решења у будућности. Услуге смештаја у прихватилиште пружају се најдуже у трајању до шест месеци жртвама насиља у породици, злостављања или занемаривања, као и жртвама трговине људима, лицима у кризним ситуацијама, бескућницима⁴³ и просјацима.⁴⁴

Правилником о организацији, нормативима и стандардима рада центара за социјални рад,⁴⁵ дефинисана је улога центра у процени степена приоритета поступања и израде плана услуга и мера, укључујући и могућност предузимања услуга неодложних интервенција, у сарадњи са другим службама и органима у локалној заједници, када је потребно заштити дете, одраслу или старију особу и предузети мере за осигурање безбедности, односно када постоје оправдани разлози да би непредузимањем хитних мера и услуга из надлежности центра дошло до угрожавања живота, здравља и развоја особе којој је потребна заштита.⁴⁶

Кључни закон у домену подршке у становању јесте Закон о становању и одржавању зграда из 2013. године (ЗСОЗ),⁴⁷ којим је регулисан одрживи развој становања, као јавни интерес. Овим законом концепт „социјално становање“ замењен је концептом „стамбене подршке“, као облика подршке за становање лицу које из социјалних, економских и других разлога не може сопственим средствима да реши стамбену потребу по тржишним условима за себе и своје породично домаћинство.⁴⁸ Законом је прописано да се стамбена подршка остварује кроз програме који се дефинишу у складу са принципима рационалности, правичности, финансијске, социјалне и институционалне одрживости и транспарентности токова средстава у програму стамбене подршке.⁴⁹ У предлогу ЗСОЗ наведено је да одредбе које регулишу стамбено збрињавање жртве породичног насиља и/или насиља у партнерским односима представљају један од основних аспеката усклађивања са Истанбулском конвенцијом Савета Европе. Садржина ових одредаба указује на одговор државе у смислу подршке жртви породичног насиља и/или насиља у партнерским односима, односно обезбеђења привременог смештаја у циљу заштите жртве и превенције евентуалног понављања насиља. Наведено је, такође, да кроз стамбено збрињавање, држава испуњава своје обавезе дефинисане Истанбулском конвенцијом Савета Европе.

39 „Службени гласник РС“, бр. 24/2011.

40 Анализа ефеката Закона о изменама и допунама Закона о социјалној заштити. Доступно на: <https://www.minrzs.gov.rs/sites/default/files/2021-04/Analiza%20efekata%20zakona%2023.04.2021.docx>

41 „Службени гласник РС“, бр. 42/2013, 89/2018 и 73/2019.

42 Члан 26. Правилника о ближим условима и стандардима за пружање услуга социјалне заштите.

43 Термин „бескућник“ се користи уколико се текст односи на закон/акт/стратегију, или неки други документ у којем се користи овај термин, иако је препоручени термин „у ситуацији бескућништва“

44 Члан 25. Правилника о ближим условима и стандардима за пружање услуга социјалне заштите.

45 „Службени гласник РС“, бр. 59/2008, 37/2010, 39/2011 - др. правилник, 1/2012 - др. правилник, 51/2019 и 12/2020.

46 Члан 51. Правилника о организацији, нормативима и стандардима рада центара за социјални рад.

47 „Службени гласник РС“, бр. 104/2016 и 9/2020 – др. закон.

48 Члан 88. ст. 1. ЗСОЗ.

49 Члан 88. ст. 2. тач. 1-6. ЗСОЗ.

Према ЗСОЗ, корисник/ца стамбене подршке може бити само лице српског држављанства без стана, односно без одговарајућег стана, која не може сопственим средствима да реши стамбену потребу по тржишним условима за себе и своје породично домаћинство.⁵⁰ Посебно су издвојене поједине категорије корисника стамбене подршке, према којима се дефинишу програми стамбене подршке, међу којима су и привремени бескућник, жртва породичног насиља без стана или одговарајућег стана, која нема довољно средстава да самостално реши стамбену потребу и др.⁵¹ У вези са општим условом који се тиче држављанства, његова примена искључује „правно невидљива лица“, тј. лица без држављанства, међу којима су најбројнија лица ромске националности, укључујући и Ромкиње. Због овог услова, без доказа о држављанству, који је често недоступан из различитих разлога, Ромкиње без држављанства не могу да буду кориснице програма стамбене подршке и остају на маргини, без икакве подршке за решавање својих стамбених потреба.

Закон прописује да се стамбена подршка остварује кроз:

- 1) непрофитни закуп стана;
- 2) куповину и други начин стицања права својине над станом или породичном кућом;
- 3) унапређење услова становања;
- 4) помоћ за озакоњење стана или породичне куће;
- 5) стамбено збрињавање.⁵²

Стамбена подршка кроз закуп стана представља давање стана у јавној својини у закуп под условима непрофитног закупа (тзв. непрофитни закуп) и субвенционисање закупнине стана у било ком облику својине.⁵³ Законом је детаљно прописано које услове треба да задовољи стан да би се сматрао „одговарајућим станом“ за одређено домаћинство, с обзиром на број чланова домаћинства.⁵⁴ Детаљно су регулисани поступак за доделу стамбене подршке и критеријуми за утврђивање реда првенства. Прописана је обавеза јединица локалне самоуправе да доносе локалне стамбене стратегије у складу са ЗСОЗ.

У циљу спровођења ЗСОЗ усвојен је Правилник о Обрасцу извештаја у вези са стамбеним потребама, условима становања и програмима стамбене подршке у јединици локалне самоуправе⁵⁵, а припремљено је и Упутство за припрему извештаја о стамбеним потребама, условима становања и програмима стамбене подршке јединице локалне самоуправе (ЈЛС).⁵⁶ Овим упутством детаљно је дефинисано које податке ЈЛС прикупљају у циљу утврђивања стамбених потреба на својој територији. Поред осталог, утврђено је да ЈЛС у сарадњи са различитим институцијама евидентирају стамбене потребе према категоријама корисника стамбене подршке, укључујући број особа у ситуацији бескућништва, број жртава породичног насиља без стана, односно одговарајућег стана и без довољно средстава и др. Према ЗСОЗ, јединице локалне самоуправе дужне су да тај извештај на прописаном обрасцу на годишњем нивоу достављају Министарству надлежном за послове становања⁵⁷.

Један од видова стамбене подршке јесте и стамбено збрињавање, које је за особе са искуством родно заснованог насиља посебно значајно јер се остварује без спровођења поступка за додељивање стамбене подршке. Стамбено збрињавање подразумева привремени смештај лица из осетљивих група према којима се дефинишу стамбени програми до решавања његове стамбене потребе. Закон

посебно издваја поједине категорије корисника стамбеног збрињавања, међу којима су бескућници и лица које су због насиља у породици напустила своје породично домаћинство и немају средстава да самостално реше своју стамбену потребу. Закон прописује да се стамбено збрињавање врши по хитном поступку, без спровођења поступка за доделу стамбене подршке прописаног овим законом.⁵⁸

50 Члан 89. ст. 1. ЗСОЗ.

51 Члан 89. ст. 4. тач. 3. ЗСОЗ.

52 Члан 92. ЗСОЗ.

53 Члан 93. ЗСОЗ.

54 Члан 90. ЗСОЗ.

55 „Службени гласник“, бр 52/17.

56 Доступно на: <https://stanovanje.gov.rs/doc/dokumenta/Uputstvo%20za%20pripremu%20izvestaja%20i%20popunjavanje%20obrasca.pdf>

57 Члан 121 ЗСОЗ.

58 Члан 103. ЗСОЗ.

Када је реч о стратешком оквиру, један од важних стратешких докумената јесте раније поменута Стратегија за спречавање и борбу против родно заснованог насиља према женама и насиља у породици за период 2021-2025. године⁵⁹. Иако је стратегија усвојена 2021. године, још увек није усвојен Акциони план за њено спровођење.

Стратегијом за социјално укључивање Рома и Ромкиња у Републици Србији за период од 2016. до 2025. године⁶⁰ као један од посебних циљева утврђено је унапређење услова становања Рома и Ромкиња кроз обезбеђивање правне сигурности стамбеног статуса, доступности услуга, материјала, објеката, инфраструктуре, финансијске приуштивности, одговарајуће настањивости и приступачности, одговарајуће локације и културне адекватности, како је дефинисано међународним стандардима о праву на адекватно становање, а које је Република Србија ратификовала. У домену социјалне заштите посебан циљ јесте унапређење приступа услугама социјалне заштите и доступност

новчаних давања ради смањења сиромаштва и повећања социјалне укључености Рома и Ромкиња у локалној заједници. У оквиру овог циља предвиђено је усвајање јасних мера превенције и заштите од насиља коме су изложене Ромкиње. Акционим планом за спровођење Стратегије предвиђено је ангажовање сарадника центара за социјални рад из ромске популације ради унапређења теренског рада, као и то да центри буду отворени према корисницима мера и услуга социјалне заштите из ромске заједнице и то непосредним радом у ромским насељима. Кључна препрека за остваривање ове мере јесте недовољан број запослених у ЦСР. Зато је јачање људских ресурса ЦСР један од приоритета.⁶¹

Још увек није усвојена Национална стамбена стратегије за период од 2022. до 2032. године са Акционим планом за спровођење за период од 2022. до 2032. године.⁶² У актуелној Националној стратегији социјалног становања из 2012. године,⁶³ као корисници станова у програмима социјалног становања наведене су особе које трпе насиље у породици. Један од облика стамбеног збрињавања јесте и социјално становање у заштићеним условима, намењено социјално осетљивим категоријама корисника/ца. Општим актима појединих локалних самоуправа којима су регулисани услови и критеријуми за избор корисника/ца социјалног становања у заштићеним условима статус жртве родно заснованог/ породичног насиља утврђено је као једно од мерила за утврђивање листе реда првенства корисника/ца.⁶⁴ У Нацрту Националне стамбене стратегије од 2020 до 2030. године⁶⁵ наводи се да постојећу праксу у обезбеђивању смештаја за жртве породичног насиља чине сигурне куће које функционишу као нужна интервенција за привремен смештај, док не постоје трајне и одрживе мере за стамбено збрињавање особа са искуством породичног насиља. Наводи се да је, према мишљењу представника локалних самоуправа, недовољна информисаност локалних самоуправа један од најважнијих разлога за недовољну развијеност услуге прихватилишта за особе са искуством насиља. Указује се такође да не постоје подаци, нити су рађена истраживања која документују везу између породичног насиља и стамбене несигурности жена и деце, што у одређеном броју случајева може довести и до бескућништва, као и да нису рађена истраживања о положају жена у вези са остваривањем права на социјално становање. Предлогом Акционог плана за спровођење стратегије нису предвиђене посебне активности усмерене на задовољење стамбених потреба особа са искуством породичног насиља.

59 Доступно на: <http://www.pravno-informacioni-sistem.rs/SlGlasnikPortal/eli/rep/sgrs/vlada/strategija/2021/47/1>

60 „Службени гласник РС”, бр. 26/2016.

61 Видети: Посебан извештај Заштитника грађана о спровођењу стратегије за социјално укључивање Рома и Ромкиња са препорукама (2019), Београд: Заштитник грађана, стр 63.

62 Доступно на: https://www.mgsi.gov.rs/sites/default/files/Nacionalna%20stambena%20strategija_NACRT_0.pdf

63 „Службени гласник РС”, бр. 13/2012.

64 Видети, на пример, Правилник о условима за коришћење услуге социјалног становања у заштићеним условима („Службени лист Града Новог Сада”, бр. 34/2016).

65 Доступно на: https://mgsi.gov.rs/sites/default/files/Nacionalna%20stambena%20strategija_NACRT_1.pdf

Нема обједињених података о томе колико је програма стамбене подршке покренуто у јединицама локалне самоуправе, нити има података о укупном броју особа са искуством насиља у породици, као ни о броју Ромкиња које су користиле социјалну подршку или услугу становања у програмима социјалне заштите.⁶⁶

У складу са Законом о локалној самоуправи,⁶⁷ ЈЛС надлежне су да својим планским документима⁶⁸ и општим актима (одлукама, правилницима и др.) утврде потребе за услугама социјалне заштите, дефинишу циљеве развоја социјалне заштите, обезбеде пружање услуга, регулишу услове под којима се оне пружају. За развој родно одговорних услуга подршке у заједници од кључног значаја су плански документи засновани на поузданим подацима

о потребама грађана/ки. Када је реч о социјалној заштити, не постоји стриктна законска дужност ЈЛС да усвоје план развоја социјалне заштите, нити је прописано који актери треба да буду укључени у израду планских докумената.⁶⁹ Због непостојања стандарда и упутстава у процењивању потреба и утврђивању приоритета у успостављању услуга социјалне заштите, постоји ризик да родно засноване потребе грађана/ки не буду сагледане.

Нема поузданих података да ли и на који начин ЈЛС утврђују потребе и приоритете у успостављању услуга социјалне заштите и у којој су мери у овај процес укључени представници центара за социјални рад, организације цивилног сектора, савета за социјалну заштиту, сами корисници/це услуга социјалне заштите и други социјални партнери.⁷⁰ Када је реч о развијености локалног институционалног оквира за праћење спровођења планираних политика, ниво развијености достиже само 24.7% у односу на пожељан ниво. Не постоји законска обавеза да се врши евалуација усвојених стратешких и планских докумената, а сходно томе не оснивају се радна тела за спровођење процеса евалуације. Такође, органи ЈЛС не разматрају извештаје о евалуацији стратегија и локалних акционих планова. Изразито су неразвијени надзор и евалуација спровођења стратешких и планских докумената, у просеку 4.7% у односу на пожељан ниво развијености.⁷¹

Када је реч о локалној стамбеној политици, одредбама ЗСОЗ прописана је обавеза ЈЛС да усвоје локалну стамбену стратегију, која се спроводи кроз програме и пројекте стамбене подршке, као и друге стамбене програме и пројекте којима се остварују циљеви и мере стамбене политике јединице локалне самоуправе.⁷² Пружање различитих видова подршке у задовољењу стамбених потреба својих грађана ЈЛС уређују својим општим актима.

У циљу унапређења деловања ЈЛС у креирању и спровођењу програма стамбене подршке израђене су практичне смернице и препоруке за јединице локалне самоуправе које пружају стамбену подршку грађанима, као и смернице за израду локалних стамбених стратегија.⁷³ Нема, међутим, обједињених података о томе у којој мери ЈЛС пружају стамбену подршку грађанима у стању стамбене потребе у складу са својим законским надлежностима.

66 У 2018. удружењу „Атина“ које пружа подршку женама жртвама трговине људима додељена је лиценца за услугу становање уз подршку, али нису обезбеђена средства за функционисање ове услуге. Доступно на: <http://atina.org.rs/sr/nvo-atina-licencirala-prvu-uslu-gu-za-%C5%BErtve-trgovine-ljudima-u-srbiji>

67 „Службени гласник РС“, бр. 129/2007, 83/2014 - др. закон, 101/2016 - др. закон и 47/2018.

68 Према чл. 32 Закона о локалној самоуправи, скупштина општине доноси програм развоја општине и појединих делатности.

69 Према налазима истраживања о капацитетима ЈЛС у области утврђивања потреба за услугама социјалне заштите у заједници, у неким ЈЛС развијене су методологије и процедуре за утврђивање потреба и приоритета, док у већини ЈЛС то није случај. Видети: Процена институционалних капацитета јединица локалне самоуправе у области утврђивања потреба за услугама социјалне заштите у заједници. Доступно на: https://www.swisspro.org.rs/uploads/files/140-170-sp_procena_institucionalnih_kapaciteta_sr.pdf (приступ 4. 11. 2020)

70 Истраживање капацитета ЈЛС у области утврђивања потреба за услугама социјалне заштите у заједници показало је постигнуће у ЈЛС обухваћених узорком (31 ЈЛС) износи у просеку 37.7% у односу на пожељан ниво развијености. Стратешки и плански оквир за област социјалне заштите, унапређење положаја особа са инвалидитетом (ОСИ) и интеграцију Рома и Ромкиња и повратника по реадмисији развијен је у малом броју ЈЛС. Програми развоја социјалне заштите усвојени су само у четири ЈЛС. Томе доприноси низак ниво развијености капацитета ЈЛС у области креирања стратешког и планског оквира, који достиже тек 30.7% у односу на пожељан ниво. Видети: Процена институционалних капацитета јединица локалне самоуправе у области утврђивања потреба за услугама социјалне заштите у заједници.

71 Исто.

72 Члан 115. ЗСОЗ.

73 Ристић, С. Благојевић, Г. Приручник за пружање стамбене подршке у јединицама локалне самоуправе, Београд: Стална конференција градова и општина, 2020.

Опис и методологија истраживања

Предмет и циљ истраживања

Истраживање чији су резултати представљени у овом извештају спроведено је са циљем да се мапирају родно одговорне услуге социјалног становања и други ресурси у локалним заједницама којима се обезбеђује задовољење стамбене потребе Ромкиња са искуством родно заснованог насиља и њихове деце и испита у којој мери су им оне доступне.

Методологија

Истраживање је спроведено је у 33 града/општине у Србији: Врачар, Звездара, Палилула, Вождовац, Лазаревац, Нови Бечеј, Панчево, Зрењанин, Прокупље, Жабаљ, Нови Сад, Ниш, Смедеревска Паланка, Алексинац, Бујановац, Лесковац, Рума, Бела Паланка, Љубовија, Пирот, Бабушница, Крагујевац, Власотинце, Костолац, Димитровград, Пожаревац, Крушевац, Смедерево, Ковин, Зајечар, Ваљево, Шабац и Врање. Одабране су оне општине/градови у којима живи ромско становништво и у којима активно делују ромске женске организације.

За потребе овог истраживања креирана су два упитника, приложена уз овај извештај. Један је намењен градовима/општинама, односно управама, надлежним за социјалну заштиту, имовинско-правне послове и друге јединице у чијој је надлежности стамбена подршка, док је други упитник намењен центрима за социјални рад. Подаци су прикупљени директним обраћањем надлежним институцијама са захтевом за приступ информацијама од јавног значаја, односно за пружање података о доступним и пруженим услугама подршке женама са искуством родно заснованог насиља.

Налази и дискусија налаза

На захтев за приступ информацијама од јавног значаја одговорило је седамнаест локалних самоуправа и град Београд, који обухвата одговор четири градске општине Звездара, Врачар, Палилула, Вождовац, док је градска општина Лазаревац доставила посебан одговор. Од овог броја шест локалних самоуправа није доставило попуњен упитник већ само информацију да су примили допис и да ће га проследити надлежној организационој јединици и доставити упитник када прибаве тражене податке или да нису у могућности да попуне тражени упитник, јер не располажу траженим информацијама. Дванаест јединица локалне самоуправе није одговорило. Тражене информације доставило је и двадесет центара за социјални рад⁷⁴ – Табела 1, од којих се одговор Центра за социјални рад Пожаревац односи и на град Пожаревац и на градску општину Костолац, а одговор Градског центра за социјални рад Београд на свих пет градских општина обухваћених истраживањем (Врачар, Звездара, Палилула, Вождовац и Лазаревац). Девет центара за социјални рад није одговорило на захтев.

⁷⁴ За пет београдских општина обухваћених истраживањем (Врачар, Звездара, Палилула, Вождовац и Лазаревац) стигао је један одговор из Градског центра за социјални рад у Београду. Лазаревац је приказан посебно у табели јер је управа градске општине самостално послала податке.

Табела 1: Одговори институција на захтев за приступ информацијама

Општина/град	Управе надлежне за социјалну заштиту, имовинско-правне послове и друге јединице	Центри за социјални рад
1. Нови Бечеј	Да	Да
2. Панчево	Не	Да
3. Зрењанин	Да	Да
4. Шабац	Не	Да
5. Крушевац	Не	Да
6. Прокупље	Не	Да
7. Жабал	Не	Да
8. Врачар, 9. Звездара, 10. Палилула, 11. Вождовац (Београд)	Да	Да
12. Нови Сад	Да (Одговорили да ће прибавити тражене податке)	Не
13. Ниш	Да	Не
14. Смедеревска Паланка	Да	Не
15. Алексинац	Да	Не
16. Бујановац	Не	Да
17. Лесковац	Да	Да
18. Рума	Да	Да
19. Бела Паланка	Не	Да
20. Љубовија	Да	Да
21. Врање	Да	Да
22. Пирот	Да	Да
23. Бабушница	Да	Не
24. Лазаревац	Да	Да ⁷⁵
25. Крагујевац	Да	Да
26. Власотинце	Да	Не
27. Костолац/28. Пожаревац ⁷⁶	Не	Да
29. Димитровград	Не	Да
30. Смедерево	Не	Не
31. Ковин	Да	Не
32. Зајечар	Не	Не
33. Ваљево	Да	Да

Забрињавајуће је да је само део јединица локалне самоуправе и центара за социјални рад поступио по захтеву за пружање информација од јавног значаја. Игнорисање ових захтева представља кршења обавеза које органи јавне власти имају по Закону о приступу информацијама од јавног значаја, али је оно и својеврсни

индикатор да надлежни органи јавне власти податке о пруженим услугама подршке особама са искуством насиља у породици не разврставају на начин који обезбеђује увид у то које су услуге намењене и пружене појединим осетљивим категоријама корисница, укључујући и Ромкиње.

Родно сензитивни подаци о становништву и корисницима/цама социјалне заштите

Да би се стекла оквирна слика о социјалним потребама у ЈЛС обухваћеним истраживањем, у овом одељку наводимо родно сензитивне податке о становништву и корисницима/цама социјалне заштите на евиденцији центара за социјални рад према стању из 2020. године, преузете из општинске ДевИнфо базе Републичког завода за статистику⁷⁷ (Табела 2)

⁷⁵ Кроз одговор Градског центра за социјални рад Београд

⁷⁶ За општину Костолац надлежан је Центар за социјални рад у Пожаревцу, који у Костоци има своју канцеларију.

⁷⁷ Доступно на: <http://devinfo.stat.gov.rs/SerbiaProfileLancher/?lang=sr>

Табела 2: Подаци о становништву и корисницима социјалне заштите према полу

Број становника/ца		Становници/це ромске националности		Број корисника/ца социјалне заштите (2020)	
Мушкарци	Жене	Мушкарци	Жене	Мушкарци	Жене
Нови Бечеј					
10883	11256	675	620	1506	1649
Панчево					
57897	61074	1080	1038	3880	4958
Зрењанин					
55893	58786	1733	1677	5717	6105
Шабац					
53420	55920	943	959	3438	4197
Крушевац					
58149	60886	1248	1213	8760	11089
Прокупље					
19990	20239	1132	1022	1609	1784
Жабал					
12492	12360	696	605	1309	1512
Београд – градска општина Врачар					
25711	32251	134	120	1898	2979
Београд – градска општина Звездара					
78785	91443	847	797	4601	5389
Београд – градска општина Палилула					
88141	97121	2835	2772	6103	6985
Београд – градска општина Вождовац					
79370	90440	600	569	5204	5778
Нови Сад					
Нема података	Нема података	1866	1770	Нема података	Нема података
Ниш					
123355	131368	3562	3434	18266	20204
Смедеревска Паланка					
21991	22350	273	290	1728	2382
Алексинач					
23180	23361	935	1002	2111	1994
Бујановац					
19294	18321	Нема података	Нема података	3438	3365

Број становника/ца		Становници/це ромске националности		Број корисника/ца социјалне заштите (2020)	
Мушкарци	Жене	Мушкарци	Жене	Мушкарци	Жене
Лесковац					
66027	66737	3931	3769	6602	7104
Рума					
25046	25920	674	623	3565	3581
Бела Паланка					
5485	5038	744	674	1506	1514
Љубовија					
6238	6082	85	86	509	598
Врање					
39697	39371	2384	2270	3737	4440
Пирот					
26754	26527	1281	1295	3982	3927
Бабушница					
5079	4710	132	112	1401	1592
Лазаревац					
27443	28682	323	327	2128	2371
Крагујевац					
85071	90645	751	731	8088	9501
Власотинце					
13588	13513	341	350	1585	1417
Костолац					
6356	6583	1325	1334	Нема података	Нема података
Пожаревац					
34314	36712	1960	1908	3409	3443
Димитровград					
4549	4395	34	34	923	555
Смедерево					
49956	51376	1188	1181	5726	3981
Ковин					
15563	15289	780	736	4142	5768
Зајечар					
25796	26841	372	381	1905	2393
Ваљево					
41186	43400	717	696	1829	1788

Подаци управа јединица локалне самоуправе о програмима социјалног становања и стамбеној подршци женама са искуством родно заснованог насиља

У упитнику достављеном управама ЈЛС обухваћених истраживањем, прво питање гласило је: „Да ли Ваш град/општина поседује неку од одлука о условима и начину располагања социјалним становима, условима продаје социјално непрофитних станова и/или располагању становима у власништву града/општине“. Питање је праћено молбом да управе наведу одлуке и друга општа акта ЈЛС из ове области.

Од 18 локалних самоуправа које су доставиле неке одговоре⁷⁸, пет су навеле да поседују неку од одлука⁷⁹, девет да не поседује, а четири нису одговориле на ово питање, док дванаест локалних самоуправа није уопште одговорило на захтев за достављање тражених информација – Табела 3.

Табела 3: Одлуке ЈЛС

ГРАД/ОПШТИНА	НАЗИВ ОДЛУКЕ
Лесковац	Одлука о социјалној заштити грађана на територији града Лесковца („Сл. гласник града Лесковца“, бр. 4/2014, 5/2015, 7/2017, 29/2017 и 2/2018)
Врање	Одлука о прибављању и располагању становима у јавној својини града Врања Одлука о социјалној заштити града Врања Закључак градског већа којим се омогућава Центру за социјални рад да према процени Стручног тима располаже стамбеним јединицама у Врањској Бањи – ургентно збрињавање.
Лазаревац	Правилник о условима и начину доделе станова у закуп и на привремено коришћење социјално угроженим грађанима на територији ГО Лазаревац И-01 број 06-133/2016 од 20.09.2016. године
Крагујевац	Одлука о стицању и давању станова у закуп
Рума	Не постоји формално донета одлука, али се наводи да општина субвенционисаће закупнине кроз једнократне помоћи ЦСР
Пирот	Не постоји формално донета одлука, али се наводи да град Пирот има формирану стамбену комисију која разматра захтеве грађана и на основу расположивих капацитета додељује станове који су у власништву града на коришћење. Део те комисије, поред представника/ца града, катастра непокретности је и представник/ца центра за социјални рад, тако да се мере углавном односе на породице које су из осетљивих категорија становништва.
Београд	Одлука о располагању становима града Београда („Службени лист града Београда“, бр. 20/2015, 37/2016 И 114/2016)

78 Укључујући одговор града Београда који се односи на четири градске општине: Звездара, Врачар, Палилула, Вождовац.

79 Укључујући град Београд који укључује податке за четири градске општине: Звездара, Врачар, Палилула, Вождовац.

Управе ЈЛС замолили смо да пруже информације о облицима подршке у задовољењу стамбених потреба, нудећи им листу различитих облика стамбене подршке: Продаја станова по непрофитним ценама; Закуп станова по непрофитним ценама; Субвенционисање закупнине; Социјално становање у заштићеним условима, уз могућност да наведу и друге облике подршке.

Према подацима из упитника, у ЈЛС које су обухваћене истраживањем постоји мали број мера утврђених локалним одлукама у области социјалног становања – укупно дванаест мера у шест ЈЛС⁸⁰ (Табела 4).

Табела 4: Мере политике социјалног становања

МЕРЕ	Лесковац	Рума	Лазаревац	Крагујевац	Пирот	Београд
Продаја станова по непрофитним ценама						x
Социјално становање у заштићеним условима	x	x				x
Закуп станова по непрофитним ценама			x	x		x
Субвенционисање закупнине		x			x	x
Адаптација станова/кућа у личној својини					x	
Додела станова/кућа у власништву града на коришћење					x	

80 Укључујући град Београд који укључује податке које се односе на четири градске општине: Звездара, Врачар, Палилула, Вождовац.

На питање „Наведите број и датуме конкурса за куповину и закуп социјалних станова над којима Ваш град/општина има право јавне својине или је носилац посебних својинских овлашћења за период 2017-2021. године“ добила смо само један одговор од града Пирота и то да није било конкурса али су у овом периоду купили део парцеле која је сад у власништву града Пирота, а на којој је изграђен монтажни објекат. Остала су без одговора и питања „Да ли су жене са искуством насиља биле категорисане као једна од приоритетних циљних група лица, за остваривање права на решавање стамбених потреба, на овим

конкурсима?“, „Уколико сте на претходно питање одговорили да, наведите на колико конкурса и из које године су жене са искуством насиља биле категорисане као једна од приоритетних циљних група лица?“, „Уколико су жене са искуством насиља биле категорисане као једна од приоритетних циљних група, колико је поднело захтев, а колико остварило ово право (за сваки конкурс појединачно)?“ и „Уколико су жене са искуством насиља биле категорисане као једна од приоритетних циљних група, колико је Ромкиња са искуством насиља поднело захтев, а колико остварило ово право (за сваки конкурс појединачно)“.

Град Врање одговорио је да је у претходном периоду било шест конкурса, и то 2005, 2007, 2009, 2011. и 2014. године, чији су приоритет била интерно расељена и избегла лица, а 20% станова је додељено домицилном становништву. У 2016. години објављен је још један јавни позив и ту су жене са искуством породичног насиља имале приоритет. На овај конкурс јавиле су се четири жене и све четири оствариле право, од тога једна Ромкиња.

Град Зрењанин је одговорио да не расписује јавне позиве/конкурсе за куповину и закуп социјалних станова над којима Град има право јавне својине или је носилац посебних својинских овлашћења, али да се социјални станови издају лицима која су исказала потребу за нужним смештајем у закуп на годину дана са могућношћу продужетка уговора о закупу, а појединачне захтеве у складу са Законом о становању и одржавању зграда решава Стамбена комисија, коју је именovala Скупштина града Зрењанина.

Према обавештењу Секретаријата за имовинске и правне послове града Београда, у периоду 2017-2021. било је три конкурса, један 2018. и два у току 2019. године, али жене са искуством насиља нису биле препознате као приоритетна група за решавање стамбеног питања.

Град Пирот је одговорио да није било конкурса, али на основу захтева и ситуације породице, комисија разматра случајеве. Није вођена статистика поднетих захтева, али процењују да је најмање десет жена које су имале искуство насиља поднело захтев за различиту врсту подршке. Процена координаторке за ромска питања је да су 80% тих захтева поднеле жене ромске националности и да је подршку добило најмање шест жена, и то:

- Додељено је решење за коришћење стана, који је у власништву града, самохраној мајци након што јој је супруг преминуо;
- Изграђен је монтажни објекат и додељено решење за коришћење самохраној мајци са осморо деце, која је жена са искуством насиља;
- Додељен је грађевински материјал за адаптацију куће за две кориснице: обезбеђена су средства за станарину за две Ромкиње са искуством насиља.

На питање „Из којих извора су обезбеђена средства за куповину и закуп социјалних станова“, пет локалних самоуправа је одговорило да су извор донаторска средства (Лесковац, Врање, Лазаревац, Пирот и град Београд). Три локалне самоуправе (Лазаревац, Пирот и град Београд) наводе да су средства обезбеђена из локалног буџета.

Град Пирот је одговорио да је оформљен Мобилни тим за инклузију Рома који од 2018. године спроводи Оперативни план. У области становања Мобилни тим је определио средства од 300.000 динара на годишњем нивоу као подршку Комисији за стамбена питања за меру подршка социјално угроженом становништву у адаптацији њихових стамбених простора. Кроз ову меру је обухваћено двадесет породица ромске националности.

У Лазаревцу су средства уложена у изградњу насеља у улици Косте Рацина 2-42. осамдесетих година прошлог века, док се у Пироту додељују за адаптацију кућа/ станова. На годишњем нивоу комисија располаже буџетом од 800.000 динара. Средства за субвенционисање закупа се такође обезбеђују из градског буџета и преко центра за социјални рад.

На наш захтев „Наведите укупан број позива за коришћење станова за становање у социјално заштићеним условима за период 2017-2021?“ добила смо информације од само две ЈЛС – од општине Лазаревац и града Пирота. Према подацима које је пружила општина Лазаревац, у општини је расписано 136 позива, 46 лица је остварило ово право, међу њима ниједно лице није поднело захтев по основу изложености породичном насиљу. Наведено је да не поседују

податак о тачном броју лица ромске националности, али је напоменуто да су објекти углавном насељени ромском популацијом. Град Пирот је одговорио да није било таквих позива, али да примају захтеве грађана/ки. Не воде тачну статистику, али процењују да је у том периоду било најмање десет захтева жена које су имале искуство насиља, од тога осам Ромкиња, али немају тачан податак колико њих је остварило право.

На питање „Да ли је ваш град/општина реализовала пројекте за стамбено збрињавање Рома/киња у складу са Стратегијом за социјално укључивање Рома и Ромкиња у Републици Србији за период од 2016. до 2025. године?“ добила смо четири одговора, од тога две општине су навеле пројекте које су реализовали или реализују НВО.

Општина Смедеревска Паланка навела је да је реализован пројекат „Социјална инклузија Рома и других осетљивих група од 2016-2021“ и кроз овај пројекат се радило на уређењу и опремању купатила и замени кровова у стамбеним објектима у којима станују лица ромске националности.

Општина Алексинац одговорила је да је НВО „Друштво за развој креативности“, у партнерству са Геронтолошким центром „Јеленац“, учествовало у реализацији два велика пројекта која су се односила на политику социјалног становања уз подршку и у периоду 2014-15. године и 2017-19. године. Изграђена су два велика објекта у Тешици и Алексиначком руднику, која су стављена на располагање корисницима Геронтолошког центра „Јеленац“, али нема података колико је међу њима лица ромске националности.

Из општине Љубовија добила смо информацију да Удружење жена „Вила“, Љубовија учествује као партнер у реализацији пројекта „Бољи живот за све грађане Љубовије“ финансираног од стране Европске уније, а који спроводи Канцеларија Уједињених нација за пројектне услуге (УНОПС), у оквиру којег је планирана подршка социјалном становању и побољшање услова становања за осетљиве породице, особе са инвалидитетом, особе са искуством насиља, ромске породице, уз обавезне пратеће мере социјалне инклузије. Такође, навели су да је планиран и програм обуке жена за различите занате. Наведено је да је предлог корисника утврђен на основу података ЦСР „Љубовија“, а избор корисника по јавном позиву је спровела Комисија за избор корисника формирана при реализацији пројекта. Рок за реализацију пројекта је 31.10.2022. године. У време спровођења истраживања није постојала коначна листа одабраних корисника, па иако је познат планирани број породица које ће бити подржане путем овог пројекта, нема података о томе колико је Ромкиња и какву врсту подршке добило кроз ове пројекте.

Град Пирот одговорио је да је 2018. године потписао споразум о сарадњи са Сталном конференцијом градова и општина у оквиру пројекта „Подршка ЕУ инклузији Рома – Оснаживање локалних заједница за инклузију Рома“. У оквиру тог пројекта израђен је стратешки документ и реализовани су пројекти и активности у различитим областима. Једна од мера за подршку становању жена са искуством насиља јесте адаптација куће која би се користила за тренутни смештај жена и деце када се деси насиље у породици. Ова мера није реализована, али је још увек део плана. Поред тога, град Пирот је био укључен у компоненту која се односи на становање. Радило се на подршци ромском становништву приликом озакоњења, за шта је обезбеђен правни саветник. Израђена је Ситуациона анализа и Акциони план Града Пирота за унапређење поступка озакоњења објеката ромске заједнице 2021-2025.

Град Пирот је конкурисао у оквиру пројекта који спроводи УНОПС за подршку у области становања уз пратеће мере активне инклузије, тако да је од 1. априла 2022. године почела реализација пројекта путем којег ће бити пружена подршка Ромским породицама које имају озакоњен објекат за реконструкцију. Пројекат

ће укључити и реконструкцију стана у власништву града за успостављање услуге становања уз подршку за младе који напуштају систем социјалне заштите. Након што буде усвојена коначна листа корисника, биће познато да ли међу њима има и Ромкиња са искуством родно заснованог насиља.

Обједињени подаци о пројектима за стамбено збрињавање Рома и Ромкиња дати су у Табели 5.

Табела 5: Пројекти стамбеног збрињавања Рома и Ромкиња

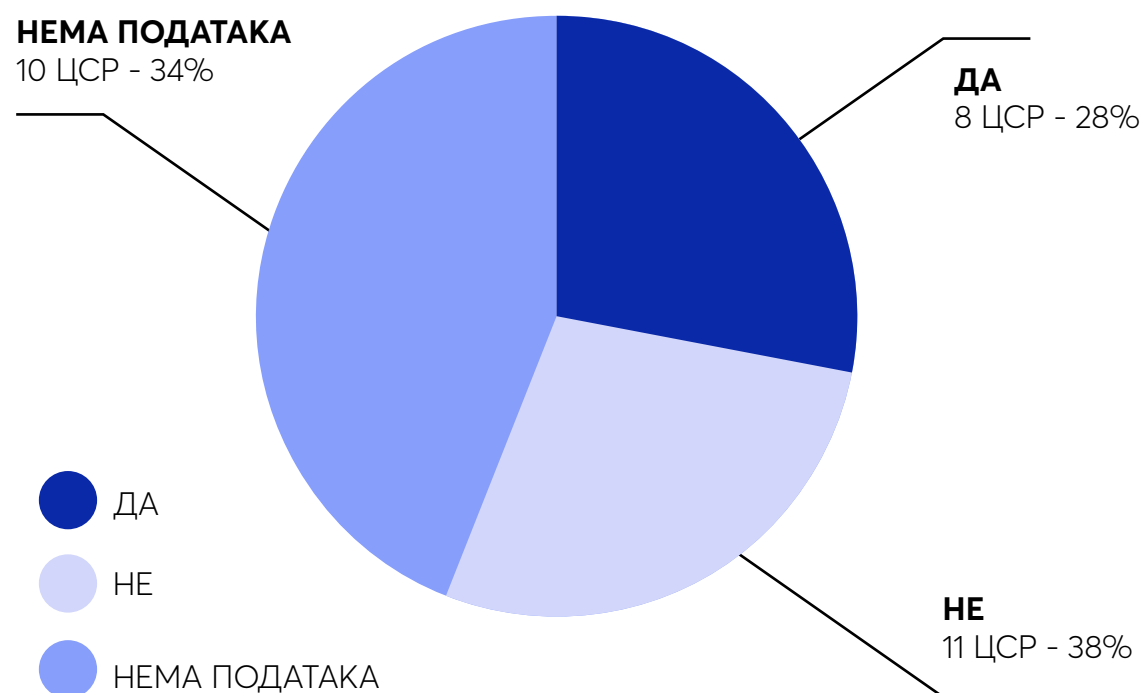
Општина	Назив и кратак опис пројекта	Период реализације
Смедеревска Паланка	<p>„Социјална инклузија Рома и других маргинализованих група од 2016-2021“</p> <ul style="list-style-type: none"> - Уређење и опремање купатила и замена кровова у стамбеним објектима у којима станују лица ромске националности 	2016-2021. године.
Алексинач (НВО „Друштво за развој креативности“ у партнерству са Геронтолошким центром „Јеленац“)	<p>Није наведен назив пројекта.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Два велика пројекта која су се односила на политику социјалног становања уз подршку током чије су реализације изграђена два велика објекта у Тешици и Алексиначком руднику која су стављена на располагање корисницима Геронтолошког центра „Јеленац“, али нема података да су међу њима лица ромске националности. 	2014-2015. године. 2017-2019. године.
Љубовија	<p>„Бољи живот за све грађане Љубовије“</p> <ul style="list-style-type: none"> - Пројекат је финансиран од стране Европске уније, а спроводи га Канцеларија Уједињених нација за пројектне услуге (УНОПС). У оквиру пројекта је планирана изградња објеката за социјално становање, као и побољшање услова становања путем адаптације/реконструкције постојећих стамбених јединица за локално осетљиво становништво, особе са инвалидитетом, жене са искуством породичног насиља, ромске породице, као и обавезне мере активне инклузије. - Предлог корисника утврђен је на основу података ЦСР „Љубовија“ а избор корисника по јавном позиву је спровела Комисија за избор корисника формирана при реализацији пројекта. 	Рок за реализацију пројекта је 31.10.2022. године.
Пирот	<p>„Подршка ЕУ инклузији Рома – Оснаживање локалних заједница за инклузију Рома“, који се спроводи на основу споразума о сарадњи са Сталном конференцијом градова и општина</p> <ul style="list-style-type: none"> - Израђен стратешки документ - Планирана адаптација куће која ће се користити за тренутни смештај жена и деце када се деси насиље у породици. - Подршка ромском становништву приликом озакоњења објеката кроз услуге правног саветника. - Израђена је Ситуациона анализа и Акциони план Града Пирота за унапређење поступка озакоњења објеката ромске заједнице 2021-2025. <p>Пројекат подржан од УНОПС-а има за циљ пружање подршке за унапређење услова становања уз пратеће мере активне инклузије, за Ромске породице које имају озакоњен објекат у смислу реконструкције (обезбеђивања неопходног грађевинског материјала и пратећих радова). Пројекат ће укључити и реконструкцију стана у власништву града за успостављање услуге становања уз подршку за младе који напуштају систем социјалне заштите, а међу којима могу бити и припадници ромске националне мањине.</p>	Спроводи се од 2018. године. Спроводи се од 1. априла 2022. године

Подаци центара за социјални рад о програмима подршке женама са искуством родно заснованог насиља

Од укупно 29 упућених захтева за приступ информацијама од јавног значаја центрима за социјални рад, одговор је стигао из двадесет центара, од тога један одговор којим се одбија захтев, уз образложење да се ради о превеликом броју информација.

Прво питање из упитника било је да ли центар за социјални рад има програме за подршку женама са искуством насиља. Од деветнаест центара за социјални рад који су доставили одговор, осам је одговорило да поседује програме за подршку женама са искуством насиља, док је једанаест одговорило да такве програме не поседује – Графикон 1.

Графикон 1: Програми за подршку женама са искуством насиља

Центар за социјални рад општине Нови Бечеј навео је да нема посебне програме подршке, али наводе да стручни радници центра, кроз рад на случају насиља у породици, односно у раду са особом са искуством насиља, истој пружају саветодавну, правну и евентуално материјалну подршку.

Центар за социјални рад општине Жабаљ такође је навео да не постоје посебни програми подршке намењени особама са искуством насиља, али да су све пријављене жртве насиља добиле подршку у смислу да је извршена процена и да су планиране услуге. На основу почетне процене, особе са искуством породичног насиља су остваривале права на смештај у сигурну кућу, бесплатну правну помоћ, једнократну помоћ.

Центар за социјални рад општине Крушевац навео је да је 2017. године формиран интерни тим који се бави искључиво пословима заштите жртава насиља, који чине два стручна радника – водитељи случаја и правници који имају консултативну улогу.

Подаци о доступним услугама које се пружају женама са искуством насиља приказани су у Табели 6.

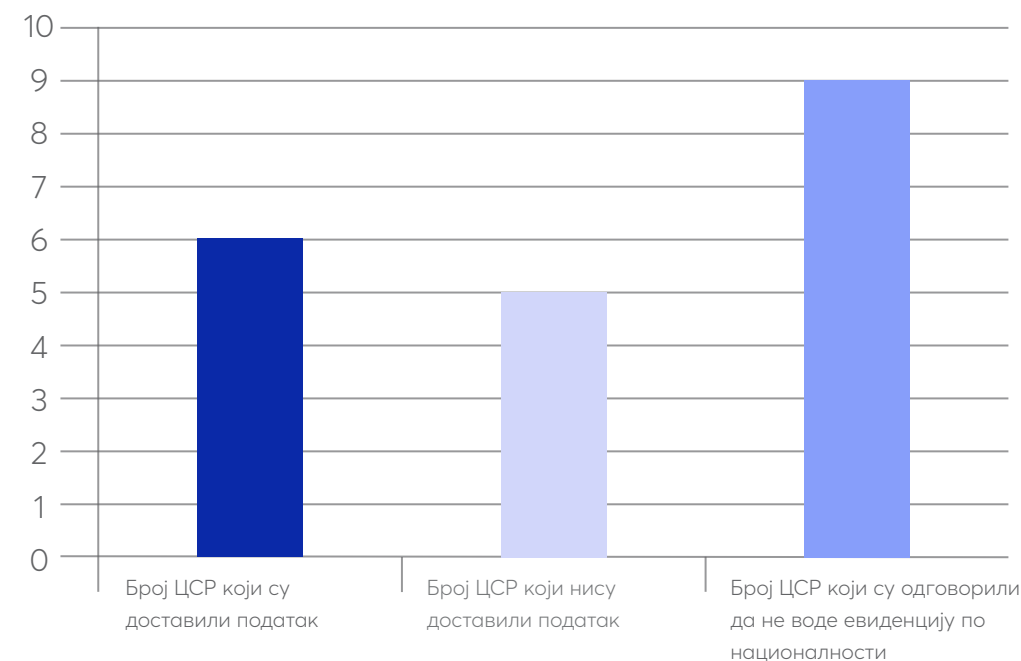
Табела 6: Доступне услуге подршке женама са искуством насиља

Град/општина	Програми за подршку женама са искуством насиља
1. Зрењанин	Неодложне интервенције
2. Шабац	Саветодавно-терапијске услуге у оквиру деловања Породичног саветовалишта
3. Крушевац	<ul style="list-style-type: none"> - Ургентни здравствени преглед - Обезбеђивање психолошке и психијатријске подршке изван ЦСР - Пружање материјалне подршке - Обезбеђивање хране, обуће, одеће - Правна помоћ - Стручно-саветодавна подршка особи са искуством насиља у ЦСР - Упућивање на услуге других одговарајућих установа - Корективни надзор.
4. Београд (Врачар, Звездара, Палилула, Вождовац, Лазаревац)	<ul style="list-style-type: none"> - Групни рад на оснаживању жена са искуством насиља који спроводи одељење за саветодавно-превентивни рад – Саветовалиште за брак и породицу - Индивидуални рад са женама.
5. Пирот	<ul style="list-style-type: none"> - Новчана подршка особама са искуством насиља кроз установљено право у Одлуци о социјалној заштити града Пирота - Психосоцијална подршка.
6. Пожаревац/Костолац	<ul style="list-style-type: none"> - Психосоцијална подршка - Саветодавни рад - Услуге хитног смештаја - Једнократна новчана помоћ - Пружање правне подршке - Заступање интереса жртава насиља у породици у раду групе за координацију и сарадњу.
7. Димитровград	<ul style="list-style-type: none"> - Примена концепта оснаживања и укључивања особе са искуством насиља у све процесе - Идентификовање и утврђивање насиља, процена степена опасности, анализа потреба - Планирање и спровођење интервенција - Праћење и процена ефеката - Евидентирање и документовање насиља - Вођење конференције случаја и организовање међусекторске сарадње, када се за тим укаже потреба - Рад са особама са искуством насиља на оснаживању и заштити од насиља - Рад са насилницима на заустављању насилног понашања - Правно саветовање – писање кривичних пријава, тужби и поднесака суду - Једнократна новчана помоћ (ЈНП).

Од ЦСР затражили смо податке о броју Ромкиња које су им се у периоду 2017-2021. године обратиле као жртве породичног насиља. Од двадесет ЦСР од којих смо добили неку информацију, шест је доставило податак о броју корисница ромске националности које су се у периоду 2017-2021. године обратиле због искуства породичног насиља, девет је одговорило да не води евиденцију по националној припадности, укључујући центар у Пожаревцу који је доставио укупан број свих случајева породичног насиља. Пет центара није доставило никакав податак – Графикон 2.

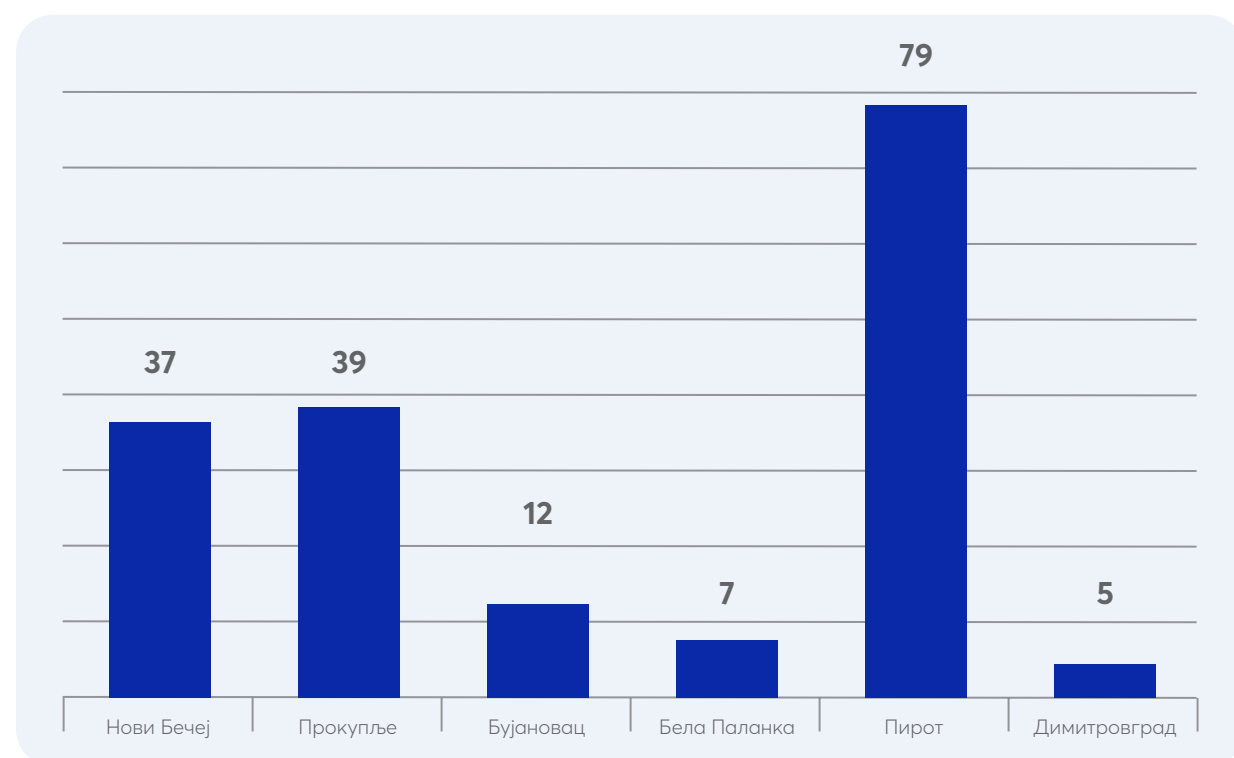
Забрињава податак да најмање девет центара не води евиденцију по националности корисница, тако да немају податак о томе колики је број Ромкиња међу особама са искуством родно заснованог насиља.

Графикон 2:
Евиденција центара за социјални рад о броју Ромкиња са искуством породичног насиља које су се обратиле центрима

Међу шест центара за социјални рад који су пружили податке о броју корисница ромске националности са искуством породичног насиља у периоду 2017-2021, највећи број корисница евидентирао је центар за социјални рад у Пироту, а најмање центар за социјални рад у Белој Паланци – Графикон 3.

Графикон 3:
Број Ромкиња које су се обратиле центру за социјални рад због искуства породичног насиља

Једна од услуга која се женама са искуством породичног насиља пружа јесте смештај у сигурне куће. Податке је пружило пет центара за социјални рад, који показују да постоје разлике међу ЈЛС у погледу обезбеђивања ове важне услуге Ромкињама са искуством насиља. Према пристиглим подацима највише упута на смештај Ромкиња у сигурне куће издао је Центар за социјални рад у Жабљу, а најмање Центар за социјални рад у Бујановцу. Евидентне су и разлике на годишњем нивоу. Генерално, расте потреба за овом врстом услуга, што потврђују подаци о броју упута по годинама – Табела 7.

Табела 7: Број упута на смештај Ромкиња у сигурне куће (2017-2021)

Општина/Град	2017	2018	2019	2020	2021
Шабац	3	1	0	0	0
Жабалъ	89	99	105	108	66
Бујановац	0	1	2	0	0
Лесковац	5	3	7	8	6
Бела Паланка	1	0	0	0	1

Број Ромкиња које су смештене у сигурну кућу приказан је у Табели 8.

Табела 8:
Број корисница ромске националности смештених у сигурне куће (2017-2021)

Општина/Град	2017	2018	2019	2020	2021
Шабац	3	1	0	0	0
Жабалъ	1	0	2	0	0
Бујановац	0	1	2	0	0
Лесковац	5	3	7	8	6
Бела Паланка	1	0	0	0	1

Упоређивање броја издатих упута за смештај Ромкиња у сигурну кућу у периоду 2017-2021. године и броја Ромкиња које су у овом периоду смештене у сигурну кућу показује да се у свим ЈЛС, изузев општине Жабалъ, број издатих упута за смештај Ромкиња поклапа са бројем Ромкиња које су ову услугу користиле – Табеле 7 и 8. Разлика у броју Ромкиња које су упућене и смештене у сигурну кућу која се појављује у општини Жабалъ треба узети са резервом; чини се да се податак о броју издатих упута за смештај у сигурну кућу односи на све особе са искуством породичног насиља, а не само на Ромкиње.

У настојању да сазнамо који су видови подршке пружени Ромкињама са искуством родно заснованог насиља у периоду 2017-2021. године, замолиле смо центре за социјални рад да доставе податке о броју корисница ромске националности са искуством родно заснованог насиља, према врсти подршке коју су добиле.

Седам центара за социјални рад (Пирот, Нови Бечеј, Бујановац, Лесковац, Прокупље, Димитровград, Бела Паланка) пружило је ове податке. У табелама које следе, приказани су подаци о типу услуга које су пружили центри за социјални рад у локалним

самоуправама у периоду 2017-2021. године (Табела 9). Поједини центри су збирно приказали број услуга које су пружене Ромкињама са искуством породичног насиља у периоду 2017-2021. године (Табела 10)

Табела 9. Број одређених типова услуга пружених у посматраном периоду 2017-2021.

Тип услуге	Година	Пирот	Нови Бечеј	Бујановац
Саветодавна	2017	13	7	
	2018	9	10	
	2019	21	6	
	2020	13	5	3
	2021	23	9	
Правна	2017	13	7	
	2018	9	10	1
	2019	21	6	
	2020	13	5	
	2021	23	9	
Материјална	2017	13	3	3
	2018	9	4	
	2019	21	2	2
	2020	13	1	
	2021	23	2	3

Табела 10. Укупан број услуга пружених у посматраном периоду 2017-2021.

Тип услуге	Година	Лесковац	Прокупље	Димитровград	Бела Паланка
Збирно (сви типови услуга)	2017	5	/	1	14
	2018	3	12	0	5
	2019	7	8	2	18
	2020	8	9	1	20
	2021	6	10	1	12

Утицај ковида-19 на пружање услуга подршке

Пандемија коронавируса имала је далекосежне негативне последице на животе жена и мушкараца, али је жене погодила више него мушкарце.⁸¹ Поред осталог, повећао се ризик од насиља у породици због боравка у кући са насилником, а биле су отежане могућности пријављивања насиља.⁸²

Већ после прве недеље ванредног стања које је проглашено 15. марта 2020. године⁸³ број случајева насиља у породици био је у порасту у односу на ранији период. Тако се, према подацима Аутономног женског центра, у првих месец дана од увођења ванредног стања центру јавило три пута више жена него у уобичајеним околностима.⁸⁴ Највећи број пријављених случајева насиља односио се на психичко насиље, али је било изражено и економско насиље, које се првенствено огледало у недавању издржавања.

Мање је било пријављених случајева физичког насиља, мада се и њихов број свакодневно повећавао.⁸⁵ Број позива СОС телефону Одбора за људска права из Врања био је за 25% већи у односу на број позива у ранијем периоду, а СОС телефон на ромском и српском језику – „Освит“ из Ниша у марту 2020. имао је за 50% већи број позива жена са искуством насиља.⁸⁶ Повећан је и број пријава насиља упућен сигурним кућама у оквиру којих делују СОС линије.⁸⁷

У новонасталим околностима требало је прилагодити начин рада институција, укључујући и начин пријављивања насиља. Додатно је био изражен и проблем смештаја жена са подручја општина на чијој територији не постоје сигурне куће, посебно због забране кретања и постојеће праксе упућивања на смештај преко центра за социјални рад. У посебно тешкој ситуацију у погледу могућности пријављивања насиља и добијања адекватне подршке нашле су се Ромкиње и припаднице других осетљивих и вишеструко дискриминисаних група жена.⁸⁸

Током ванредног стања није дошло ни до каквих промена у погледу координисаног деловања институција система у пружању подршке особама са искуством насиља у породици и у партнерским односима.⁸⁹ Смештај особа са искуством насиља у сигурне куће био је праћен бројним изазовима. Инструкцијом Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања предвиђено је да се пријем нових корисника услуге смештаја врши искључиво уз здравствену документацију која доказује да лице није заражено ковидом. Међутим, надлежне здравствене установе вршиле су тестирање искључиво из здравствених разлога и на основу медицинских критеријума (постојање симптома, контакт са зараженом особом и др.), тако да се тестирања у друге сврхе и на лични захтев нису вршена, што је жене са искуством насиља ставило у безизлазну ситуацију. С друге стране, имајући у виду просторна ограничења сигурних кућа, тешкоће су постојале и у погледу спровођења самоизолације за кориснице сигурних кућа и њихову децу. На ове проблеме указала је Повереница за заштиту равноправности у Препоруци мера коју је упутила Влади Србије, поступајући по пријавама због одбијања збрињавања жена изложених насиљу у сигурне куће услед непостојања валидне потврде о негативном тесту.⁹⁰

81 Видети: Пајванчић, М. Петрушић, Н. Николин, С. Владисављевић, А. Баћановић, В. (2020), Родна анализа одговора на COVID-19 у Републици Србији, Београд, ОСЦЕ, Женска платформа за развој Србије; Косана Бекер и др, *FemPlatz magazin – ванредно издање, Број 3*, FemPlatz, Панчево, 2020, доступно на: http://femplatz.org/library/newsletters/FemPlatz_Magazin_3.pdf

82 *Coronavirus puts women in the frontline*, European Institute for Gender Equality (EIGE), 25.03.2020, Доступно на: <https://eige.europa.eu/news/coronavirus-puts-women-frontline>

83 Одлука о проглашењу ванредног стања, „Службени гласник РС”, бр. 29/ 2020.

84 Видети: <https://www.womenngo.org.rs/vesti/1576-saopstenje-za-javnost-zastita-i-podrska-zenama-zrtvama-nasilja-tokom-prvih-mesec-da-na-vanrednog-stanja>

85 Исто.

86 Видети: <http://hrcvr.org/predlog-vladi-srbije-za-izmenu-uredbe-o-zabrani-kretanja-i-smestaju-zrtava-nasilja-u-sigurne-kuce/>

87 Видети: <https://www.bbc.com/serbian/lat/srbija-52109681>

88 Пајванчић, М. Петрушић, Н. Николин, С. Владисављевић, А. Баћановић, В. оп. цит. стр. 104.

89 Исто.

90 Видети: Препорука мера бр. 560/2020 од 14.4.2020.

Доступно на: <http://ravnopravnost.gov.rs/preporuka-mera-u-vezi-dozvola-za-kretanje-rada-linija-cir/>

У настојању да сазнамо какав је утицај пандемије ковид-19 на пружање услуга Ромкињама са искуством насиља, поставиле смо директно питање „Да ли је пандемија ковид-19 утицала на доступност програма за подршку Ромкињама са искуством насиља“?

Дванаест центара за социјални рад одговорило је да пандемија ковид-19 није утицала на доступност програма за подршку Ромкињама са искуством насиља, док преосталих седам није одговорило на ово питање. Ниједан центар није одговорио да је пандемија утицала на доступност услуга.

Центар за социјални рад у Лесковцу навео је да су у Центру имали собу за изолацију ковид-19 позитивних особа са искуством насиља тако да су несметано пружали своје услуге, а ЦСР у Димитровграду да је једино одступање било у састанцима Групе за координацију при тужилаштву, који су се одржавали онлајн или телефонским путем.

Игнорисање постављеног питања од стране појединих ЦСР, али и процена да пандемија ковид-19 није утицала на доступност услуга, иако бројна истраживања указују супротно,⁹¹ индикатор је да након престанка мера донетих током пандемије у ЦСР није извршена свеобухватна евалуација начина рада, која би омогућила да се на основу научених лекција припреми план деловања у ванредним ситуацијама, којим би се обезбедило пружање адекватних услуга свим особама са искуством родно заснованог насиља, укључујући Ромкиње и жене из других осетљивих група.

⁹¹ Према налазима истраживања о социо-економском утицају епидемије ковид-19 у Србији на права Рома и Ромкиња спроведеног током 2020. године, у коме су учествовале организације које се баве промовисањем и заштитом права Рома и Ромкиња у Србији, чак 78,9% организација сматра да су Роми и Ромкиње били изложени ризику у области приступа адекватном становању, укључујући приступ чистој води и струји, а исти је и број организација које су препознале ризике у области социјалне заштите. Шире: Последице ковида-19 на положај осетљивих група и група у ризику узроци, исходи и препоруке, Београд: Тим за социјално укључивање и смањење сиромаштва, 2020, стр. 7. Доступно на: https://socijalnoukljucivanje.gov.rs/wp-content/uploads/2020/12/Posledice_Kovid-19_na_polozaj_osetljivih_grupa_i_grupa_u_riziku.pdf

Закључци и препоруке

1. Насиљу у породици изложене су све жене, али су Ромкиње додатно изложене ризику од насиља због дубоких родних неједнакости у ромској заједници и бројних неповољних социо-економских фактора, пре свега неадекватних услова становања и сиромаштва.
2. Веома је велика „тамна бројка“ насиља према Ромкињама јер га велики број Ромкиња не пријављује надлежним органима. Према прикупљеним подацима, релативно је мало Ромкиња које су се обратиле ЦСР због искуства породичног насиља, што је и својеврсни израз неповерења да су институције у могућности да пруже заштиту од насиља. Због тога је неопходно обезбедити да се у оквиру будуће јединствене евиденције насиља у породици и родно заснованог насиља систематски и континуирано прикупљају подаци о преваленци и инциденци насиља према Ромкињама.
3. Деловање институција на откривању насиља према Ромкињама није на задовољавајућем нивоу. Потребно је одговарајућим мерама подстаћи проактивно откривање и деловање ЦСР у случајевима родно заснованог насиља према Ромкињама, чиме би се унапредила заштита и допринело јачању поверења Ромкиња у рад институција система.

4. У Републици Србији успостављен је релативно задовољавајући нормативни оквир за пружање свих облика подршке женама са искуством родно заснованог насиља, укључујући и Ромкиње и жене из других осетљивих група. Потребно је унапредити ресурсе и капацитете институција за пружање свих облика подршке.
5. Потребно је подстаћи локалне институционалне механизме за родну равноправност да, у тесној сарадњи са ромским НВО, заједничким кампањама и на друге начине проактивно делују у циљу измена патријархалне културе породичног живота у ромској заједници и са њом повезаних насилних образаца понашања и подизања свести о безбедносним ризицима и потребама Ромкиња.
6. Потребно је иницирати усвајање родно одговорних стратегија безбедности у ЈЛС, у којима су сагледани безбедносни ризици и потребе Ромкиња у локалној заједници.
7. Потребно је ојачати улогу локалних савета за безбедност, у чији рад треба укључити Роме и Ромкиње, а у ЈЛС у којима нису основани иницирати њихово оснивање.

8. Неопходно је предузети мере како би се повећали капацитети Ромкиња за препознавање и пријављивање насиља, унапредила њихова информисаност о праву на психосоцијалну подршку, укључујући и подршку у становању, и обезбедило лидерство Ромкиња за промене у ромској заједници које мењају традиционалне породичне обрасце и укидају трансгенерацијску трансмисију насиља.
9. За многе жене са искуством породичног и родно заснованог насиља често једна од њихових највећих потреба јесте потреба за ургентним смештајем у сигуран простор, али и за дугорочним, одрживим и приступачним задовољењем стамбене потребе. За Ромкиње изложене породичном насиљу, које најчешће живе у породичним заједницама са родитељима и другим сродницима партнера, приступ услугама становања које одговарају њиховим потребама и потребама њихове деце, а прилагођене су њиховој осетљивости, често је кључни предуслов за излазак из цикличног круга насиља. Због тога треба прикупити прецизне податке о постојећим програмима стамбене подршке које су користиле Ромкиње са искуством насиља, препознати и мапирати незадовољене стамбене потребе и предузети мере за повећање њихове доступности Ромкињама, што укључује и наменске трансфере за финансирање услуга стамбене подршке у економски неразвијеним локалним заједницама.
10. Законом о становању и одржавању зграда регулисани су различити облици стамбене подршке који пружају широк правни оквир за развијање стамбених програма усмерених на задовољење стамбених потреба осетљивих група, укључујући и жене са искуством породичног и других облика родно заснованог насиља. Законом је приступ услугама стамбене подршке условљен поседовањем српског држављанства, чиме су Ромкињама које га немају ове услуге стамбене подршке потпуно недоступне. Имајући у виду обавезе државе које проистичу из међународних конвенција, као и чињеницу да велики број Ромкиња припада категорији „правно невидљивих лица“ и да, иако често од рођења живе у Србији, немају српско држављанство, потребно је одговарајућим законским изменама омогућити приступ услугама стамбене подршке припадницима/цама осетљивих група који немају српско држављанство, међу којима су и Ромкиње са искуством породичног и других облика родно заснованог насиља, а истовремено им пружити правну подршку везану за прибављање неопходне документације.
11. По Закону о становању и одржавању зграда, ЈЛС су у обавези да усвоје локалну стамбену стратегију. Према подацима које су доставиле ЈЛС обухваћене истраживањем, само је једна ЈЛС у процесу припреме стамбене стратегије, а мало је и ЈЛС које су својим општим актима регулисале услове и критеријуме за пружање појединих видова стамбене подршке. Због тога је неопходно предузети мере којима би се обезбедило испуњавање обавеза које ЈЛС имају у планирању стамбене политике и задовољењу стамбених потреба становништва, уз сагледавање и уважавање потреба припадника/ца осетљивих група, укључујући и Ромкиње.

12. У локалним самоуправама обухваћеним истраживањем постоји мали број програма социјалног становања намењених задовољењу стамбених потреба лица која нису у могућности да својим средствима задовоље своју стамбену потребу. То ни приближно није довољно за задовољење растућих стамбених потреба осетљивих категорија становништва, међу којима су и Ромкиње са искуством насиља, као једна од најосетљивијих група жена. Анализа пројеката у области унапређења становања осетљивих група које су ЈЛС реализовале показује да нису шире коришћени облици стамбене подршке прописани ЗСОЗ, као што су, на пример, непрофитни закуп стана и стамбено збрињавање. У узорку је веома мали број локалних самоуправа које су развиле програме стамбене подршке у чијем су фокусу жене са искуством насиља, укључујући и Ромкиње и жене из других осетљивих група. Стамбени програми, који се реализују углавном у оквиру пројеката финансираних донаторским средствима, усмерени су на унапређење услова становања ромских породица, као што је подршка у озакоњењу објеката и унапређење њиховог квалитета. Због тога је неопходно унапредити капацитете ЈЛС за утврђивање и извештавање надлежног министарства о стамбеним потребама, условима становања и програмима стамбене подршке. Било би корисно евалуирати у којој су мери ЈЛС у досадашњем периоду испуњавале обавезе прописане ЗСОЗ у вези са припремом извештаја о стамбеним потребама, условима становања и програмима стамбене подршке ЈЛС и сагледати да ли је примењен родно одговорни приступ.

13. Међу ЈЛС постоје велике разлике у развијености социјалне заштите намењених женама са искуством породичног и других облика родно заснованог насиља, што је последица различитог нивоа развијености ЈЛС, али и разлика у капацитетима ЈЛС у области утврђивања потреба и приоритета у развоју социјалне заштите и дугорочног стратешког планирања. Због тога је потребно предузети мере како би се ојачали капацитети локалних самоуправа за креирање стратешког и планског оквира социјалне заштите који пружа адекватан одговор на социјалне потребе становништва и појединих осетљивих група.

14. Према подацима које су ЦСР доставили, број Ромкиња смештених у прихватлишта/сигурне куће релативно је мали, што је последица ограниченог приступа Ромкиња информацијама о правима и постојећим услугама, али не треба сасвим искључити ни појаву одбијања пријема Ромкиња у сигурне куће, на шта је указано у новој Стратегији за спречавање и борбу против насиља у породици и насиља према женама. Један од проблема у задовољењу стамбених потреба Ромкиња са искуством насиља јесте и недостатак решења за приступ безбедном и приступачном становању после изласка из сигурне куће.

15. Неопходно је предузети мере за унапређење капацитета надлежних органа и служби у ЈЛС за родно одговорно утврђивање потреба и приоритета у успостављању општих и специјализованих услуга намењених женама са искуством родно заснованог насиља, укључујући и потребе Ромкиња и других осетљивих група жена, уз пуну сарадњу и коришћење њиховог дубинског знања и разумевања родно заснованог насиља, што укључује и одрживо финансирање женских организација које пружају специјализоване услуге женама и посебно осетљивим групама жена, као што су Ромкиње.

16. У циљу прихватања праксе поштовања људских права и недискриминације у свакодневном раду, бољег разумевања културолошких разлика, повећања сензибилитета и емпатије у раду са Ромкињама и адекватног сагледавања и уважавања њихових потреба, потребно је креирати и реализовати програме обуке за професионалце/ке које проценују потребе за пружањем социјалне заштите и непосредно их пружају.

17. Подаци из упитника упућују на закључак да су Ромкињама са искуством насиља ЦСР обухваћени истраживањем најчешће пружали саветодавну, правну и материјалну подршку углавном у виду једнократне новчане помоћи.

18. Када је реч о правној помоћи, нејасно је коју врсту правне помоћи ЦСР пружају Ромкињама са искуством насиља, с обзиром на то да је, по Закону о бесплатној правној помоћи, пружање правне помоћи у надлежности регистрованих пружалаца правне помоћи – служби правне помоћи ЈЛС и адвоката. С друге стране, и пружање правне подршке, која се састоји из пружања општих правних информација и попуњавања формулара, такође је у надлежности регистрованих пружалаца правне подршке. У вези са тим, треба преиспитати постојећа законска решења у погледу пружалаца правне помоћи и подршке женама са искуством насиља, укључујући и Ромкиње, која искључују могућност да се као пружаоци јаве женске ОЦД које непосредно раде са женама са искуством насиља. Неопходно је систематски прикупљати податке о броју жена са искуством родно заснованог насиља које су кориснице бесплатне правне помоћи и подршке, разврстане по њиховим социо-демографским карактеристикама, што би омогућило да се перманентно прати доступност правне помоћи и подршке женама и посебно појединим осетљивим групама жена, укључујући и Ромкиње. Потребно је спровести независну евалуацију ефеката спровођења Закона о бесплатној правној помоћи с аспекта правног оснаживања и пружања помоћи у остваривању права женама са искуством насиља, укључујући и Ромкиње.

19. Ојачати људске и техничке капацитете службе бесплатне правне помоћи у ЈЛС, спровести информативне кампање на територији ЈЛС ради упознавања јавности, посебно припадника/ца осетљивих група, са условима и процедурама остваривања права на бесплатну правну помоћ.
20. Спровести циљане обуке за унапређење комуникацијских вештина особља које одлучује о захтевима за пружање бесплатне правне помоћи и запослених у служби бесплатне правне помоћи, као и адвоката као пружалаца бесплатне правне помоћи ради унапређења рада са Ромкињама са искуством насиља и бољег разумевања културолошких обележја ромске заједнице.
21. Успоставити сарадњу и кроз пројектно суфинансирање подржати рад ОЦД регистрованих за пружање правне помоћи и правне подршке, посебно оних које раде са осетљивим категоријама становништва, укључујући Ромкиње са искуством насиља у породици и родно заснованог насиља.

22. Због израстите материјалне депривације, Ромкиње чешће него друге жене са искуством породичног насиља имају потребу за материјалном подршком. Према прикупљеним подацима, она најчешће има облик једнократне новчане помоћи. У вези са тим, неопходно је имати у виду да у случајевима породичног насиља материјална помоћ која се додељује породици често није адекватан облик подршке, имајући у виду да Ромкиње најчешће немају приступ новцу у домаћинству. Зато је приликом израде индивидуалног плана услуга које се пружају Ромкињама са искуством насиља неопходно брижљиво сагледати све околности и планирати сет услуга које обезбеђују целовито и дугорочно задовољење њихових потреба.
23. Процена ЦСР да пандемија ковида-19 није утицала на доступност услуга, али и игнорисање захтева за приступ информацијама од јавног значаја од стране ЦСР, својеврсни је индикатор да након престанка мера донетих током пандемије у ЦСР није извршена свеобухватна евалуација начина рада, која би омогућила да се на основу научених лекција припреми план деловања у ванредним ситуацијама, којим би се обезбедило пружање адекватних услуга свим особама са искуством родно заснованог насиља, укључујући Ромкиње и жене из других осетљивих група.
24. На основу искуства ЦСР и пружалаца социјалних услуга стечених током пандемије ковида-19 треба израдити свеобухватни план деловања у ванредним ситуацијама, којим би се смањили ризици од родно заснованог насиља, установили алтернативни начини пријављивања насиља и обезбедила доступност услуга свим жртвама родно заснованог насиља, укључујући и Ромкиње.

Прилози

ПОДРШКА ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ СОЦИЈАЛНОМ СТАНОВАЊУ И АКТИВНОЈ ИНКЛУЗИЈИ

Прилог 1

Упитник за градове/општине

Управе надлежне за социјалну заштиту/Управе за имовинско-правне послове/ друге јединице

Истраживање о условима за безбедно становање и другим ресурсима који су доступни Ромкињама (и њиховој деци) изложеним сексуалном и родно заснованом насиљу, изводи се у 33 града/општина у Србији у сарадњи са Популационим фондом Уједињених нација (УНФПА) у оквиру програма „Подршка ЕУ социјалном становању и активној инклузији“ (EU SHAI) који финансира Европска унија, а спроводи Канцеларија Уједињених нација за пројектне услуге (УНОПС).

Програм „Подршка Европске уније социјалном становању и активној инклузији“ (EU SHAI) осмишљен је да побољша примену политика социјалне инклузије у Србији и обезбеди одржива стамбена решења праћена мерама активне инклузије за најосетљивију популацију. Програм финансира Европска унија са 27 милиона евра, а спроводи га Канцеларија Уједињених нација за пројектне услуге (УНОПС). У сарадњи са УНФПА спроводи се део Програма чији је циљ подршка инклузији осетљивих група (старија популација и припадници ромске националне мањине) и њихово оснаживање кроз побољшање доступности и приступа здравственим, образовним и услугама социјалне заштите отклањајући практичне и институционалне препреке током и након здравствене кризе изазване ковидом-19.

1. Да ли Ваш град/општина поседује неку од одлука о условима и начину располагања социјалним становима, условима продаје социјално непрофитних станова и/или располагању становима у власништву града/општине?

ДА

НЕ

2. Уколико сте на претходно питање одговорили ДА, наведите које одлуке поседује Ваш град/општина:

3. Које су мере политике социјалног становања обухваћене овим одлукама?

● Продаја станова по непрофитним ценама	ДА	НЕ
● Закуп станова по непрофитним ценама	ДА	НЕ
● Субвенционисање закупнине	ДА	НЕ
● Социјално становање у заштићеним условима	ДА	НЕ
● Нешто друго (наведите)		

4. Наведите број и датуме конкурса за куповину и закуп социјалних станова над којима Ваш град/општина има право јавне својине или је носилац посебних својинских овлашћења за период 2017-2021. године.

5. Да ли су жене са искуством насиља биле категорисане као једна од приоритетних циљних група лица за остваривање права на решавање стамбених потреба на овим конкурсима?

ДА   НЕ

6. Уколико сте на претходно питање одговорили ДА, наведите на колико конкурса и из које године су жене са искуством насиља биле категорисане као једна од приоритетних циљних група лица.

7. Уколико су жене са искуством насиља биле категорисане као једна од приоритетних циљних група, колико је поднело захтев, а колико остварило ово право (за сваки конкурс појединачно)?

8. Уколико су жене са искуством насиља биле категорисане као једна од приоритетних циљних група, колико је Ромкиња са искуством насиља поднело захтев, а колико остварило ово право (за сваки конкурс појединачно)?

9. Из којих извора су обезбеђена средства за куповину и закуп социјалних станова на овим конкурсима (за сваки конкурс појединачно):

● Из локалног буџета

● Из донаторских средстава

10. Наведите укупан број позива за коришћење станова за становање у социјално заштићеним условима за период 2017-2021.

_____

11. Наведите укупан број лица која су поднела захтев по основу жртва породичног насиља за период 2017-2021:

_____

12. Наведите укупан број Ромкиња које су поднеле захтев по основу жртва породичног насиља за период 2017-2021:

_____

13. Наведите број лица која су остварила право на коришћење станова за становање у социјално заштићеним условима за период 2017-2021:

_____

14. Наведите број Ромкиња које су оствариле право на коришћење станова за становање у социјално заштићеним условима за период 2017-2021:

_____

15. Да ли је Ваш град/општина реализовала пројекте за стамбено збрињавање Рома/киња у складу са Стратегијом за социјално укључивање Рома и Ромкиња у Републици Србији за период од 2016. до 2025. године? Уколико јесте, наведите број Ромкиња и врсту подршке коју су добиле кроз овакве пројекте.

Хвала на учешћу!

ПОДРШКА ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ СОЦИЈАЛНОМ СТАНОВАЊУ И АКТИВНОЈ ИНКЛУЗИЈИ

Прилог 2

Упитник за центре за социјални рад

Истраживање о условима за безбедно становање и другим ресурсима који су доступни Ромкињама (и њиховој деци) изложеним сексуалном и родно заснованом насиљу изводи се у 33 града/општине у Србији у сарадњи са Популационим фондом Уједињених нација (УНФПА) у оквиру програма „Подршка ЕУ социјалном становању и активној инклузији“ (EU SHAI) који финансира Европска унија, а спроводи Канцеларија Уједињених нација за пројектне услуге (УНОПС).

Програм „Подршка Европске уније социјалном становању и активној инклузији“ (EU SHAI) осмишљен је да побољша примену политика социјалне инклузије у Србији и обезбеди одржива стамбена решења праћена мерама активне инклузије за најосетљивију популацију. Програм финансира Европска унија са 27 милиона евра, а спроводи га Канцеларија Уједињених нација за пројектне услуге (УНОПС). У сарадњи са УНФПА спроводи се део Програма чији је циљ подршка инклузији осетљивих група (старија популација и припадници ромске националне мањине) и њихово оснаживање кроз побољшање доступности и приступа здравственим, образовним и услугама социјалне заштите отклањајући практичне и институционалне препреке током и након здравствене кризе изазване ковидом-19.

1. Да ли Центар за социјални рад има програме за подршку женама са искуством насиља?

ДА НЕ

2. Уколико је одговор на претходно питање ДА, наведите које програме за подршку женама са искуством насиља спроводи Ваш Центар за социјални рад:

3. Наведите број корисница ромске националности које су се у периоду 2017-2021. обратиле Центру за социјални рад као жртве породичног насиља:

_____

4. Број корисница ромске националности упућених на смештај у сигурне куће:

У 2017. години: _____

У 2018. години: _____

У 2019. години: _____

У 2020. години: _____

У 2021. години: _____

5. Број корисница ромске националности смештених у сигурне куће:

У 2017. години: _____

У 2018. години: _____

У 2019. години: _____

У 2020. години: _____

У 2021. години: _____

У 2018. години:

Врста подршке

Број Ромкиња

---

6. Наведите број корисница ромске националности које су жртве родно заснованог насиља према врсти подршке коју су добиле:

У 2017. години:

Врста подршке

Број Ромкиња

У 2019. години:

Врста подршке

Број Ромкиња

У 2020. години:

Врста подршке

Број Ромкиња

У 2021. години:

Врста подршке

Број Ромкиња

---

7. Да ли је епидемија ковида-19 утицала на доступност програма за подршку Ромкињама са искуством насиља?

Хвала на учешћу!

**#ЕУ
ЗА ТЕБЕ**